

Eveliina Väyrynen

KUUNNELLAAN TÄHÄN VÄLIIN MUSIIKKIA
Dj-työskentelyn merkitys radion ajankohtaisohjelmassa

KUUNNELLAAN TÄHÄN VÄLIIN MUSIIKKIA
Dj-työskentelyn merkitys radion ajankohtaisohjelmassa

Eveliina Väyrynen
Opinnäytetyö
Kevät 2014
Viestinnän koulutusohjelma
Oulun ammattikorkeakoulu

TIIVISTELMÄ

Oulun ammattikorkeakoulu

Tekijä: Eveliina Väyrynen

Opinnäytetyön nimi: Kuunnellaan tähän väliin musiikkia. Dj-työskentelyn merkitys radion ajankohtaisohjelmassa

Työn ohjaaja: Pertti Sillanpää

Työn valmistumislukukausi ja -vuosi: Kevät 2014

Sivumäärä: 49+4 liitesivua

Opinnäytetyöni tavoite on tarkastella, millainen merkitys musiikilla on nuorille suunnatussa radion ajankohtaisohjelmassa. Opinnäytetyöni selvittää, millaista lisäarvoa musiikki tuo radion ajankohtaisohjelmaan sekä millainen merkitys onnistuneella dj-työskentelyllä on ajankohtaisohjelman asiasisällön kannalta.

YleX on opinnäytetyöni toimeksiantaja. Työn tietoperusta koostuu soittolistaradioita ja radiojuontamista käsittelevästä kirjallisuudesta. Lisäksi olen hyödyntänyt YleX:n sisäistä dj-ohjeistusta kanavan juontajille.

Tämä opinnäytetyö on tapaustutkimus radio-ohjelmasta YleX Etusivu. Käytän tutkimusmenetelmänä teemahaastattelua. Lisäksi erittelin yhden YleX Etusivuhjelman sisältämät elementit dj:n näkökulmasta.

Tutkimus osoitti, että dj-työskentelyllä on merkitystä myös asiapuheeseen keskittyneessä ajankohtaisohjelmassa. Vaikka musiikki ei ole ajankohtaisohjelmassa päätuote, sen sujuva käsittely on tärkeää myös asiasisällön esittämisen kannalta. YleX Etusivussa dj:n tulee tuntea soittamansa musiikki yhtä hyvin kuin ohjelman asiasisältö.

Johtopäätöksiin kokosin tapoja, joilla dj voi liittää musiikin tiukemmin osaksi asiaohjelman kokonaisuutta. Tärkeänä teemana haastatteluissa nousi esiin ajankäyttö: Etusivun juontajan on vaikea löytää aikaa musiikkiin perehtymistä varten, sillä asiasisältö vie ylimääräisen työajan. Pohdin opinnäytetyössäni asiasisällön ja musiikin vastakkainasettelua ajankohtaisohjelmassa sekä hahmottelen tapoja kehittää dj-työskentelyä nykyresursseilla.

Asiasanat: YleX, radio, dj, juontajat, ajankohtaisohjelma

ABSTRACT

Oulu University of Applied Sciences
Degree programme in Communication, Option of Journalism

Author: Eveliina Väyrynen

Title of thesis: Next we'll listen to some music. The role of dj at a current affairs program in youth radio.

Supervisor: Pertti Sillanpää

Term and year when the thesis was submitted: Spring 2014

Number of pages: 49+4

This thesis examines the work of a radio dj at a current affairs program. It is a case study about a radio program called YleX Etusivu. This thesis also examines the role of music at a current affairs program in youth radio. I chose this subject due to my own experiences as a radio dj. Radio channel YleX is the assigner of this study.

Theoretical background of the thesis consists of the history of youth radio channels in Finland. It also discusses the work of a radio dj and a host on a radio channel that has a playlist.

The case study was carried out by three interviews done with current or former radio dj's working at YleX.

As a main result I found out that music plays a big role also on a current affairs program. This important role does not necessarily show on how the dj prepares for hosting YleX Etusivu. The hosts should know the music their playing as well as the current topics discussed on the show.

On the conclusion of this thesis, I discuss the role of music at YleX Etusivu. As a further development proposal, I present different practices on how a dj can acknowledge music better at a current affairs program. These practices are quite easy to carry out, since one of the main topics discussed on the interviews was the shortage of time a dj has when preparing for a daily show. I also ponder how being a good dj can help a radio show host in becoming a better host all together.

Keywords: Dj, radio, journalist, radio journalist, Finnish Broadcasting Company

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	6
2 YLEX SUOMALAISELLA RADIOKENTÄLLÄ	7
2.1 Lähetysvirtaradion historia Suomessa Yleisradion näkökulmasta	7
2.2 Nuorille suunnattujen radiokanavien eriytyminen	9
2.3 YleX:n rooli radiokentällä nyt	11
3 RADIOJUONTAJAN TYÖ YLEX ETUSIVU-OHJELMASSA	15
3.1 YleX Etusivu	15
3.2 Juontajan journalistinen rooli YleX Etusivussa	15
3.3 Juontajan dj-rooli YleX Etusivussa	16
4 TAPAUS YLEX ETUSIVU	19
4.1 Tutkimuskysymys ja aineistonkeruumenetelmät	19
4.2 Haastateltavien esittelyt	21
5 TULOKSET	23
5.1 Yhden YleX Etusivu -ohjelman kulku	23
5.2 Radiodj:n valmistautuminen YleX Etusivu -ohjelmaan	25
5.3 Elementtien rytmittäminen ajankohtaisohjelmassa	28
5.4 Musiikin juontaminen ja musiikkispiikit ajankohtaisohjelmassa	31
6 POHDINTA	39
6.1 Musiikin rooli ajankohtaisohjelmassa	40
6.2 Etusivun dj-työskentelyn kehittäminen	43
6.3 Lopuksi	46
LÄHTEET	
LIITTEET	

1 JOHDANTO

”En kuuntele paljon radiota, mutta tykkään kuunnella YleX:n keskipäivän puheohjelmaa”. Tällaisen kommentin kuulin ohimennen juhlissa, kun puolittut ihmiset keskustelivat keskenään suomalaisista radiokanavista. Kommentti oli tarkoitettu ilmiselvästi ohjelman kehuksi: YleX-kanavalta tulee kiinnostavaa puhetta, jota on mukava kuunnella.

YleX:n ”puheohjelma” on nimeltään Etusivu. Se on radion ajankohtaisohjelma, jossa puheen sisällöllä on keskeinen merkitys. Olen työskennellyt ohjelmassa juontaja-toimittajana vuoden ajan, joten kuuntelijan kehu ilahdutti minua. Jokin kommentissa jäi kuitenkin vaivaamaan, ja se liittyy puheen ja musiikin rooliin ohjelmassa. Etusivun sisällöstä reilusti yli puolet on musiikkia. Miksi kuitenkin kehuja antaneen kuuntelijan mielessä Etusivusta oli tullut pelkkä puheohjelma?

Tätä pohdintaa pidän opinnäytetyöni lähtökohtana. Hypoteesini mukaan kuuntelijan kokemus puheohjelmasta johtuu siitä, ettei ajankohtaisohjelmassa kiinnitetä musiikin roolin ja dj-työskentelyyn tarpeeksi huomiota. Lisäksi halusin selvittää, millainen merkitys musiikilla on soittolistaradion ajankohtaisohjelmassa myös asiasisällön kannalta.

Haastattelin opinnäytetyötäni varten Etusivun tuottajia sekä YleX:n musiikkitoimittajaa. Tutkimuksessa selvisi, että musiikilla ja dj-työskentelyllä on suuri merkitys myös asiapitoisessa ajankohtaisohjelmassa eikä Etusivussa hyödynnetä sen potentiaalia täysimittaisesti. Tein haastattelujen pohjalta yhteenvedon tavoista, joilla dj voi liittää soittolistalta tulevan musiikin ja ohjelman puhesisällön kiinteämmin yhteen.

Tärkeänä teemana haastatteluissa nousi esiin ajankäyttö: Etusivun juontajan on vaikea löytää aikaa musiikkiin perehtymistä varten, sillä asiasisältö vie ylimääräisen työajan. Pohdin asiasisällön ja musiikin vastakkainasettelua ajankohtaisohjelmassa sekä hahmottelen tapoja kehittää dj-työskentelyä soittolistaradiossa nykyresursseilla.

2 YLEX SUOMALAISELLA RADIOKENTÄLLÄ

2.1 Lähetysvirtaradion historia Suomessa Yleisradion näkökulmasta

Nykyaikainen radiotoiminta syntyi Yhdysvalloissa 1920-luvulla, jolloin isot radio-lähetinten ja vastaanotinten valmistajat aloittivat säännölliset radiolähetykset luodakseen markkinat radiovastaanottimille. Tuonaikaisen amerikkalaisen radioaseman ohjelmisto koostui ennalta nauhoitetuista puheohjelmista, reportaaseista, kuulokuvista ja radioteatterista. Musiikin rooli radiossa oli toissijainen: sitä soitettiin täyttämään puheohjelmien välit. (Kemppainen 2011, 12–13.)

Musiikin ja puheohjelmien välinen suhde kääntyi Yhdysvalloissa 40-luvulla toisinpäin, kun formaattiradioiden konsepti kehitettiin. Formaattiradiossa aseman soittama musiikki, uutiset, mainokset ja juontaja muodostivat yhtenäisen ja tunnistettavan soundin, josta kuuntelija saattoi heti erottaa oman radiokanavansa muiden joukosta. Tästä formaattiradion ideasta muodostui perusta nykyaikaiselle radiotoiminnalle. (Kemppainen 2011, 17.) Samalla syntyi myös idea radion soittolistoista, jotka tosin saapuivat Suomeen lopullisesti vasta 50 vuotta myöhemmin.

Radio tiedotusvälineenä saapui Suomeen hyvin nopeasti, ja ensimmäinen radiokonsertti lähetettiin jo vuonna 1924. Radiotoiminta käynnistyi kaksi vuotta myöhemmin, jolloin Suomeen perustettiin julkisin varoin toimiva Yleisradio. Yhtiön radiolähetysten tehtävänä oli alusta alkaen tiedottaa ja sivistää Suomen kansaa. Ehkä siinä sivussa jokin kuuntelija myös viihtyi radion äärellä. (sama, 25, 27.) Radion päätehtävä oli asiasisällön tuottaminen, ei kuuntelijan viihdyttäminen.

Kemppaisen (2011, 28, 29) mukaan musiikilla oli kuitenkin alusta alkaen tärkeä rooli Yleisradion ohjelmistossa. Radiossa soitettiin kylläkin pääasiassa klassista musiikkia, jotta Ylen sivistystehtävä varmasti täyttyisi. Näin toimittiin siitä huolimatta, että kuuntelijatutkimuksissa ihmisten huomattiin pitävän enemmän kevyemmästä ja modernimmasta musiikista. Lopulta Ylenkin täytyi taipua muutta-

maan ohjelmistoon kuuntelijoiden toiveiden mukaiseksi. Muutos tapahtui hyvin hitaasti, ja käytännössä pakkotilanteessa: televisio välineenä veti radiokuuntelijoita puoleensa, ja radion oli pakko huomioida ihmisten tarve myös viihtyä kuuntelemaan radio-ohjelman äärellä.

Populaarimusiikin ja perinteisen musiikin kamppailu radion herruudesta kiihtyi 60-luvulla ympäri Eurooppaa, kun ns. merirosvoradiot eli laittomat radioasemat toimivat hetken aikaa. Esimerkiksi Ruotsissa ja Euroopassa laittomat radioasemat soittivat tauotta nuorten suosimaa musiikkia, ja juontajan rooli oli kutistettu minimiin. (Kemppainen 2011, 66, 68.) Niiden toiminta kiellettiin lopulta hyvin nopeasti, mutta ne jättivät lähtemättömän vaikutuksen radion tekotapaan.

Kemppaisen (2011) mukaan nuoret yleisöt pitivät jo 60-luvulla radiota ensisijaisesti musiikinkuunteluvälineenä eivätkä niinkään tiedotus- tai sivistysvälineenä, jossa puheen sisällöllä olisi merkittävä rooli. Merirosvoradioiden suosio ennakoiki kaupallisten radioiden tulevien vuosien menestysreseptiä: vähän puhetta yhdistettynä hitteihin saa nuoret kuuntelijat radion äärelle. Merirosvoradioiden läheyyksissä musiikki ja vaihtuvat juontajat muodostivat katkeamattoman lähetysvirran, jonka kokonaissoundi oli helposti tunnistettava. Näin kuuntelija tunnistikuuntelemaan radioaseman jo pelkän kokonaiskuulokuvan avulla.

Lähetysvirtaradiossa yksittäisten ohjelmien merkitys pienenee, ja radiokanavan lähetyksestä muodostuu katkeamaton, juontajavetoinen lähetysvirta. Kuuntelijan on tällöin helppo avata radio mihin aikaan lähetystä tahansa, ilman että tuntee tulevansa lähetykseen kesken ohjelman. (Kujala, Lahti & Tamminen 1999, 21.) Tämän mallin suosio pakotti lopulta Ylenkin omaksumaan kanaviensa toimintaan lähetysvirtaradion piirteitä.

Kemppaisen (2011,90) mukaan Suomeen lähetysvirtaradion malli saapui 1970-luvulla. Silloin Ylen Tänään iltapäivällä -ohjelma ryhtyi yhdistämään puhe- ja musiikkiosioita lähetysvirtaohjelmaksi. Tämä oli kuitenkin vain yksi lähetysvirtainen ohjelmablokki, ja lopullisesti Suomessa seurattiin Yhdysvalloissa syntyntä lähetysvirtaradion mallia hyvin myöhään.

Ohjelmaradiosta lähetysvirtaradioon siirtymisen syyt eivät olleet pelkästään Yleisradion uudistushalussa, vaan myös kilpailutilanteen muuttumisessa: Yleisradion radiomonopoli murrettiin vuonna 1985, ja kaupalliset radiokanavat pakottivat myös Ylen kanavat mukaan kilpailuun yleisöistä.

Ylipäänsä radion kuuntelijaluvut olivat kaupallisten radioiden aloittaessa surkeat, ja keskimäärin suomalainen kuunteli radiota alle kaksi tuntia päivässä. (Kemppainen 2011, 241, 261). Vertailun vuoksi mainittakoon, että Kansallisen radiotutkimuksen mukaan vuonna 2012 yli 9-vuotiaat suomalaiset kuuntelivat radiota keskimäärin yli 3 tuntia päivässä (Yle Uutiset. Suomalainen kuuntelee radiota tuntikausia päivässä 2013, hakupäivä 8.4.2014).

Ylessä katsottiin muutama vuosi rauhassa paikallisradiokentän lopullista muotoutumista. Yhtiö ryhtyi omaan vastaiskuunsa vasta 1980-luvun lopulla, jolloin se loi kolme ohjelmaprofiiltaan erilaista radiokanavaa: Ylen Ykkösen, Radio Suomen ja Radiomafian. Uudistuneet kanavat aloittivat toimintansa kesällä vuonna 1990, ja ne loivat perustan Ylen nykyiselle radiotoiminnalle. (Kemppainen 2011, 269.) Uusista kanavista vain Ylen Ykkönen toimi selkeällä ohjelma- radioperiaatteella.

Radiokanavien jako blokkiradioon ja lähetysvirtaan on häilyvä. Vaikka lähes kaikki suomalaiset radiokanavat lähettävät katkeamatonta formaattiradion mukaista lähetysvirtaa, ei radioiden tiukka luokittelu kahteen kategoriaan ole mielekästä. Suurin osa radioista on lähetysvirta- tai blokkiradion sekamuotoja, joissa päivittäisen lähetysvirran seassa on havaittavissa omia ohjelmablokkeja. (Kujala ym. 1999, 34.)

Tällaiseksi sekamuotoiseksi radiokanavaksi voidaan luokitella esimerkiksi YleX.

2.2 Nuorille suunnattujen radiokanavien eriytyminen

1960-luvulla virallista radiotoimintaa laittomasti häiriköineet merirosvoradiot olivat erityisen suosittuja nuorten yleisöjen parissa. Se ei jäänyt huomaamatta

myöskään Helsingin Pasilassa, jossa maan virallinen lähettäjä eli Yleisradio pohti, miten se voisi houkutella nuoria radiovastaanottimien ääreen. Nuorisokulttuurin merkitys maailmassa kasvoi, mutta radio ei pysynyt perässä. Yle jopa lakkautti 1970-luvun puolivälissä nuortenradion toimituksen. (Kemppainen 2011, 218.) Tilanteeseen oli kuitenkin pian tulossa parannus.

Kemppaisen (2011, 262) mukaan Suomessa nuorten kuuntelijoiden kannalta kahdeksankymmentäluku oli keskeinen radion kehitysjakso. Alkusysäyksenä toimi Ylen perustama Rockradio, joka lähetti aluksi kaksitoista tuntia ohjelmaa viikossa. Kunnolla nuorten vuosikymmen pääsi vauhtiin 80-luvun puolivälissä, jolloin kaupallinen nuorisokanava Radio City aloitti toimintansa. Siitä tuli välittömästi nuorten helsinkiläisten äänitorvi, jonka räväkkää soundia Ylen nuoret tekivät kadehtivat. Radio Cityn asettamaan haasteeseen vastattiin laajemman kanavauudistuksen yhteydessä vuonna 1990, jolloin Ylen ensimmäinen nuorelle kohdeyleisölle suunnattu radiokanava aloitti toimintansa. Sen nimeksi tuli Radiomafia. (Kemppainen 2011, 262, 269.)

Kemppaisen (2011, 273, 275) mukaan Yle tuskin olisi toteuttanut kanavauudistusta ilman kaupallisten radiokanavien rynnistystä markkinoille. Keskitetty musiikinhallinta, kanavaprofilointi ja soittolistat tulivat myös Ylen radiokanaville. Radiomafia toimi Ylen sisällä muutoksen suunnannäyttäjänä: koko kanava oli yhtä ohjelmavirtaa, joka eteni kohderyhmän mukaan valikoidun musiikin tahdisa eteenpäin.

Radiomafia edusti Ylessä suurta ajattelutavan muutosta. Työntekijöiden toimenkuvia yhdistettiin, toimittajat hoitivat myös ohjelman teknisen toteutuksen ja äänitarkkailijoista tuli toimittajia. Lisäksi yleisö otettiin mukaan suoriin lähetyksiin puhelimella. (Kemppainen 2011, 277, 279.) Tällainen kevyempi ja myös yleisöä osallistavampi toimintapa tuli jäädäkseen ja näkyy entistä selkeämmin YleX:n toiminnassa tänä päivänä.

Kaupalliset radiokanavat toteuttivat jo ketterämpää toimintatapaa, jossa lähetysvirtaa tehtiin pienellä määrällä henkilökuntaa. Osittain se johtui niiden formaatista: musiikki on kaupallisten radiokanavien keskeisintä sisältöä. Juontajien

puhe on kevyttä ajankohtaisjutustelua tai kanavan markkinointipuhetta. (Vilkko 2010, 49, 50.) Tällaisen radiolähetyksen toteuttaminen ei vaadi yhtä usean ihmisen työpanosta, kuin esimerkiksi toimitettujen haastattelujen tai juttujen tekeminen lähetystä varten.

Radiomafia oli aluksi hybridiradio, jossa yhdistyi vanhanaikainen ohjelmaradio sekä moderni musiikkiradio. Sen formaatti muuttui vuosien mittaan tiukemmaksi, ja sen kuulokuvaa hivutettiin lähemmäs kaupallisia radioita. Ohjelmat tuotettiin ja soittolistaa tiukennettiin pienemmälle kohderyhmälle. Radiomafia toteutti onnistuneesti myös julkisen palvelun tehtävänsä: musiikin lisäksi se lähetti monipuolista asiasisältöä. (Kempainen 2011, 279, 280, 283)

Radiomafian historia tuli päätökseen vuonna 2003, jolloin sen nimi vaihtui Radiomafiasta YleX:ksi. Radiomafiaa voi kokonaisuutena pitää hyvin onnistuneena projektina. Se onnistui saavuttamaan sen, mitä Ylen päälliköt siltä 1990-luvun alussa toivoivat: yksi sukupolvi nuoria aikuisia oli löytänyt radion tiedotusvälineenä, vaikka sen puhesisällöt muuttuivat viihteellisempään suuntaan. Nyt Ylen nuorisokanavaa täytyi jälleen uudistaa nuoren kohdeyleisön tavoittamiseksi.

2.3 YleX:n rooli radiokentällä nyt

Vuonna 2003 toimintansa aloittanut YleX on Yleisradion tämänhetkinen radion nuorisokanava. Sen ydinkohderyhmää ovat 15–29-vuotiaat suomalaiset nuoret aikuiset. Kanavalta lähetetään suoraa ohjelmaa joka päivä klo 06.30–22.

Radiomafian muuttuessa YleX:ksi kanavan kuulokuvaa hivutettiin yhä lähemmäs kaupallisia radiokanavia, ja ohjelmakarttaa selkiytettiin entistä lähetyksivirtamaisempaan muotoon. Esimerkiksi yksittäisten musiikkityylien erikoisohjelmista luovuttiin lähes kokonaan, ja tilalle tulivat uutta musiikkia kokonaisuutena käsittelevät ohjelmat.

YleX:n rooli Yleisradion sisällä on selkeä: sen täytyy olla se radiokanava, jolta nuoret saavat Yle-verolle vastinetta. Muuten sen olemassaolon oikeutus kape-

nee. Kaupallisella puolella haluttu kohdeyleisö houkutellessaan kanavalle soittamalla tiukasti pelkästään kohderyhmän suosimaa musiikkia. Näin toimii esimerkiksi Radio Rock, joka tavoittelee kuuntelijoikseen miehiä ja kertoo jo nimesään, minkälaisista musiikista kanavalla soitetaan. Soitettu musiikki onkin radion keskeinen keino luoda toimiva yleisösuhte. (Vilkko 2010, 24.)

YleX on vastannut yhä koventuvaan kilpailuun muuttamalla omaa toimintaansa lähemmäs kaupallisia toimijoita. YleX rajaa omaa kohderyhmäänsä iän mukaan, ei sukupuolen. Yksi keino rajata kohderyhmää musiikin avulla on ottaa käyttöön soittolista.

Soittolista on ohje, jolla määritellään kanavalle sopiva musiikkivalikoima. Listaa päivitetään säännöllisesti ja listalle valittuja kappaleita soitetaan radiossa useammin ja systemaattisemmin kuin muita kappaleita. (Kujala ym. 1999, 257.) YleX:llä on ollut musiikin erikoisohjelmia lukuun ottamatta kanavan alusta alkaen käytössä soittolista.

Vaikka suosituimmilla radiokanavilla on Suomessakin ollut jo vuosikymmenten ajan käytössä soittolista, herättää sen käyttäminen yhä aika ajoin keskustelua. YleX:llä kritiikki liittyy usein kanavan julkisen palvelun rooliin. Arvostelua on esittänyt hiljattain esimerkiksi muusikko ja dj Jori Hulkkonen, joka on myös itse työskennellyt kanavalla. Hän kritisoi Turun Sanomien verkkokolumnissaan erityisesti muutaman vuoden takaista ohjelmakartan uudistusta:

Tuolloin kanava lakkautti lähes kaikki musiikin erikoisohjelmansa – myös omani. Kanavan profiilia ”nuorennettiin” kaventamalla musiikkilinjausta yhä enemmän valtaviiran mukaiseksi, ja aiemmin iltaisin kuullut asiaansa perehtyneiden musiikkitoimittajien ohjelmat, joissa käytiin läpi tuoreimmat ja relevantteimmat julkaisut genreittäin metallista ja folkista technoon, lopetettiin. Tämän jälkeen YleX:n rooli on käytännössä ollut kilpailla kaupallisten, samaa mainstream-musiikkia soittavien kanavien yleisöstä, ja tarjota loputonta jaarittelua päivän lööpeistä. (Hulkkonen 2013, hakupäivä 11.2.2014.)

Hulkkosen tekstiin tiivistyy paljon YleX:ään esitettyä kritiikkiä. Soittolista on liian tiukka, ja kanavalla soivat kappaleet ovat liian lähellä mainstreamia eli valtaviiratamusiikkia. Lisäksi Hulkkosen mielestä puhesisältö kanavalla on ”loputonta jaa-

rittelua päivän lööpeistä.” Hän kaipaa Yleisradion nuorisokanavalta selkeämpää vaihtoehtoja tarjontaa kaupallisille radioasemille.

Kuuntelijamielessä YleX pyrkii tavoittamaan juuri tämän Hulkkoson kammoaman mainstream-joukon eli suuret massat. Siihen tarkoitukseen valtavirtamusiikki on toimiva tapa. Valtavirtamusiikkia esittävällä soittolistaradiolla on onneksi useita muita tapoja profiloitua julkisen palvelun toimijaksi.

Arto Vilkkon on tutkinut radiokanavien soittolistoja, ja hän viittaa omassa väitöskirjassaan David Hendyn periaatteisiin. Hendyn mukaan julkinen palvelu voi löytää oman, kaupallisista radioasemista poikkeavan tapansa soittaa populaarimusiikkia keskittymällä kolmeen asiaan: 1) Kotimaisen musiikkikulttuurin tukemiseen, 2) uuden musiikin esilletuomiseen ja 3) vaihtoehtoiseen tapaan tehdä radiota. (Vilkkon 2010, 52.)

Vilkkon on tutkinut erityisesti kaupallisten radioiden ja Ylen kanavien soittolistojen yhtäläisyyksiä ja eroja. Hänen mukaansa YleX toteuttaa onnistuneesti soittolistapolitiikassaan Hendyn toivomia asioita. Vilkon vertailussa YleX on kotimaisuusasteeltaan paras kanava, vaikkakin kovin niukasti. (2010, 205.)

YleX onnistuu julkisen palvelun tehtävässä myös soittolistansa puolesta. Vilkon vertailussa selvisi, että YleX soittaa myös uutta musiikkia rohkeammin kuin kaupalliset vertailukohtat:

YleX muistuttaa päällisin puolin kaupallisia kilpailijoitaan, mutta yksityiskohtaisempi tarkastelu paljastaa merkittäviä eroja. Samanlaisuudesta muistuttaa selvä keskittyminen kolmenkymmenen teoksen toistoon. Yleisradion voi YleX:n sisällön perusteella silti sanoa löytäneen oman paikkansa kaupallisen mallin ja julkisen palvelun mallin välimaastossa. YleX on selvä vaihtoehto kaupallistuneella radiokentällä, koska se ottaa riskejä kuuntelijasuhteessaan. Musiikin testaamattomuus, runsas tuntemattomien uutuuslevyjen tarjonta sekä muut sattunnaiset valinnat erottavat YleX:n teostasolla kilpailijoistaan. (Vilkkon 2010, 364.)

Lisäksi Hendyn mukaan julkisen palvelun toimijan täytyy erota kaupallisista kanavista myös sisällöltään (Vilkkon 2010,52). Vilkon (2010, 151) tutkimuksessa

selvisi, että ainakaan silloisen YleX:n aamuohjelman puhesisältö ei poikennut kaupallisista. Vilkon mukaan tutkitun tunnin puheosuudet olivat viihteellistä juontoa, puhetta musiikista ja kuuntelijakontaktia. Lisäksi juonnoissa keskusteltiin julkisjuoruista samalla kun kerrottiin tulevasta ohjelmasisällöstä. (Vilko 2010, 151.) Kun osa ohjelmasisällöstä on samankaltaista kuin kaupallisilla kanavilla, täytyy vaihtoehtoista radiota tuottavien ohjelmien onnistua tehtävässään erityisen hyvin. YleX:llä nämä selkeästi erilaiset ohjelmat ovat uuden musiikin erikoisohjelmat sekä ajankohtaisohjelma YleX Etusivu.

YleX Etusivussa yhdistyvät Hendyn (kts. edellä) asettamat julkisen palvelun tehtävät: ohjelmassa soitetaan tiukassa soittolistamuodossa uutta musiikkia ”kotimaisella painotuksella” ja tuotetaan samalla juonnoissa julkisen palvelun asiasisältöä. Etusivun täytyy pystyä tavoittamaan kohderyhmän kuuntelijoita, tai koko kanavan olemassaolon oikeutus julkisen palvelun tuottajana kapenee.

YleX on reilun kymmenvuotisen historiansa aikana ollut kanavana menestys. Sen voi yhä tunnistaa julkisen palvelun toimijaksi, vaikka se onkin lähempänä kaupallisia kanavia kuin edeltäjänsä Radiomafia. YleX on onnistunut myös kuuntelijalukujen valossa tehtävässään: kanava tavoitti vuonna 2013 keskimäärin 800 000 suomalaista joka viikko (Kansallinen radiotutkimus, 2013).

3 RADIOJUONTAJAN TYÖ YLEX ETUSIVU-OHJELMASSA

3.1 YleX Etusivu

YleX Etusivu on YleX-kanavan ajankohtaisohjelma. Yleisradion oman määritelmän mukaan ajankohtaistoiminnan avulla kerrotaan, mitä yhteiskunnassa todella tapahtuu, ja selvitetään journalistisin keinoin, miksi. Ajankohtaisohjelmat tutkivat, nostavat esiin epäkohtia ja etsivät ratkaisuja. (Yle Kanavat ja palvelut, hakupäivä 22.2.2014.)

Etusivu on ainoa nuorille suunnattu ajankohtaisohjelma valtakunnallisella radio-kanavalla. Oman lupauksensa mukaisesti ”Etusivu pureutuu kriittisesti päivän merkittävimpiin uutisiin ja puheenaiheisiin. Etusivu selvittää, kyseenalaistaa ja viihdyttää.” (YleX, hakupäivä 22.2.2014). Ohjelma kuuluu YleX-kanavalla joka arkipäivä klo 11–13.

Ohjelman päivittäisessä tekemisessä on mukana neljä ihmistä: kaksi juontajaa, juttutoimittaja sekä tuottaja. Etusivu tehdään parijuontona. Juttutoimittaja piipahtaa myös suorassa lähetyksessä muutaman kerran viikossa, mutta pääasiassa hänen äänensä kuuluu toimitetuissa jutuissa ja puhelinhaastatteluissa.

3.2 Juontajan journalistinen rooli YleX Etusivussa

Päivittäin Etusivun suora lähetys vaatii siis kahden juontajan työpanoksen. Ohjelma perustuu näiden juontajien keskustelulle päivän puheenaiheista. Tätä keskustelua täydentää muutaman kerran viikossa juttutoimittaja. Toimittaja osallistuu ohjelmaan tekemällä juttuja sekä joskus myös liittymällä mukaan studiokeskusteluun. Studiokeskustelussa on siis välillä äänessä kaksi juontajaa sekä toimittaja. Mikä lopulta erottaa juontajan toimittajasta?

Erottelu juontajaan ja toimittajaan on Etusivun kontekstissa jossain määrin keinokekoista. Lähinnä sen tarkoitus on selventää kuuntelijalle, että kahden juonta-

jan lisäksi studioon saapunut tyyppi on myös osa Etusivun toimitusta, vaikka hän ei juonna koko lähetystä.

Elina Saksala määrittelee kirjassaan *Ammattina juontaja toimittajan ja juontajan työnkuvat seuraavasti:*

Lähtökohtaisesti voisi ajatella, että toimittaja tekee itse taustatyöt, tutkii, analysoi, haastattelee ja koostaa jutun. Juontaja on ennen muuta ammattimainen esiintyjä, joka tulee nauhoitukseen tai suoraan lähetykseen sisäistettyään roolinsa, suunniteltuaan juontonsa ja saatuaan ohjelman ajolistan. (Saksala 2012, 12.)

Toki Saksala huomauttaa, että juontajan ja toimittajan roolit menevät usein ristiin. Näin käy myös Etusivussa, jossa kaksi juontajaa paitsi valmistelevat lähetysten, myös esittävät tuotoksen. Hyvin usein Etusivussa juontajat tekevät myös itse lyhyitä puhelinhaastatteluja päivän lähetykseen sekä tietysti taustoitavat lähetysten aiheita. Etusivun juontajista puhuttaessa olisikin Saksalan määrittelyn mukaan luontevaa sanoa lähetysten kahden pääjuontajan olevan juontaja-toimittajia.

Journalistisen juontaja-toimittaja roolin lisäksi toiselle juontajalle lankeaa joka lähetyksessä tekninen vastuu lähetysten toteuttamisesta. Hän toimii radiodj:nä.

3.3 Juontajan dj-rooli YleX Etusivussa

Radiodj:n työskentely ei ole varsinaisesti muuttunut siitä, mitä se oli jo 1960-luvulla. Silloin Yleisradio aloitti ensimmäisen amerikkalaistyyllisen musiikkiohjelman nimeltä Poppamies. Ohjelmassa dj:nä toiminut Pentti Kemppainen teki samoja asioita, joiden hallitsemiseen dj-työskentely pohjaa yhä edelleen: ohjelmassa ”juontaja puhui musiikin alun päälle, soitti puheen taustalle musiikkia, miksasi levyt toisiinsa ja soitti lisäksi äänitehosteita ja jinglejä, lyhyitä ennalta nauhoitettuja osamateriaaleja.” (Kemppainen 2011, 215.)

Näihin samoihin työkuvauksiin pohjautuu myös YleX:n nykyinen dj-ohjeistus. Ohjeistuksen mukaan YleX:ssä juontaja on myös dj ja kanavalla panostetaan kappaleiden miksaukseen (YleX dj-ohjeistus 2012).

RadioDJ niin sanotusti ajaa lähetystä eli on vastuussa kaikesta radiotaajuuksille lähetettävästä äänestä. Hän avaa ja sulkee mikit, tarkkailee äänentasoja, spiiikkaa kappaleet sekä lähettää napinpainalluksella radioreportaasit oikealla hetkellä ulos radioaalloille. Radiodj ”pitää huolen siitä, että musiikki soi ja että musiikki ja puhe tulevat rytmissä. Dj ylläpitää lähetysten rytmiä ja sykettä. Sen tehtävä on imaista kuuntelija mukaansa.” (Kortti 28.2.2014, haastattelu.)

YleX:n dj-ohjeista (2012) löytyvä lause miksaukseen panostamisesta tarkoittaa käytännössä sitä, että jokainen sauma täytyy hioa kuntoon. Dj:n tulee huolehtia, että puheen ja kappaleen tai tunnarin ja kappaleen välinen siirtymä kuulostaa hyvältä eikä saumojen väliin livahda missään vaiheessa hiljaista hetkeä. (2012, YleX:n DJ-käytäntö.)

Miksauksen hallintaan sisältyy olennaisesti lähetysten taustamaton ja soivien kappaleiden sovittaminen yhteen. Taustamatto on joka ohjelmassa erilainen mutta sopii kanavan kokonaissoundiin.

Tunnarilla YleX:ssä viitataan yleensä jokaisen ohjelman alussa ja uutisten jälkeen tulevaan pidempään ohjelmatunnukseen. Sen lisäksi dj voi heittää puheen ja musiikin sekaan haluamallaan tavalla lyhyitä ohjelmatunnuksia eli pidejä (Program ID). Pid on suhteellisen lyhyt, noin 10 sekuntia kestävä ohjelman miniminimios. Etusivun tapauksessa pidissä kuuluu yksinkertaisesti ohjelman nimi sekä studiossa sinä päivänä istuvien juontajien nimet.

Miksauksen hallinta ja DJ-työskentely on radiokanavan ja radio-ohjelman kuuntelavuuden kannalta elintärkeää. DJ:n miksaustyöskentelyn hallitseminen koskee myös puheisisältöään painottavaa ajankohtaisohjelmaa:

Jos muuten mieluisan radioaseman lähetys hieman takkuilee, kuuntelija ei sitä todennäköisesti pysähdy hirveästi ihmettelemään, mutta

ainakin alitajuisesti hänkin sen havaitsee: kaikki ei ole kohdallaan, tätä ei ole kiva kuunnella. Kuuntelija saattaa vaivaantua, ja tällöin kanavanvaihto on jo lähellä. (Kujala, Lahti & Tamminen 1999, 202.)

Tässä suhteessa radiodj:n työ on melko epäkiitollista hommaa. Kun työskentely on hyvää, sitä ei kuuntelija edes huomaa. Toisaalta, jos jokin sauma, eli esimerkiksi pidin ja biisin välinen siirtymä, on dj:ltä unohtunut miksata ja lähetykseen syntyy hiljainen hetki, niin sen kuuntelija kyllä tajuaa. (Kokkonen 25.2.2014, haastattelu.) Epäonnistunut dj-työskentely on helpompi huomata, kuin sulava lähetyksen kuljettaminen.

Seuraavissa luvuissa selvitän tarkemmin tapoja, joilla ajankohtaisohjelman dj saa luotua hyvän flow'n omaan ohjelmaansa.

4 TAPAUS YLEX ETUSIVU

4.1 Tutkimuskysymys ja aineistonkeruumenetelmät

Opinnäytetyöni tarkoituksena on selvittää dj-työskentelyn merkitystä radion ajankohtaisohjelmassa. Se selventää, miten radion ajankohtaisohjelmassa voidaan käyttää musiikkia luontevana osana lähetystä sekä millaista lisäarvoa musiikki voi tuoda ohjelmaan.

Tutkimusstrategiana käytän tapaustutkimusta. Tutkin yhtä ajankohtaisohjelmaa, YleX Etusivua. Tapaustutkimuksen avulla on mahdollista saada yksityiskohtaista, intensiivistä tietoa yksittäisestä tapauksesta. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2010, 134.) Uskon, että tutkimalla yksittäistä ohjelmaa, on mahdollista saada sellaista tietoa, joka on sovellettavissa myös muihin radio-ohjelmiin. Tiukalla rajauksella vältetään tilanne, jossa yleisluontoista tietoa on paljon mutta käytännön soveltamisesta ei ole esimerkkiä.

Oletin, että ajankohtaisohjelmassa musiikin rooli on jäänyt toissijaiseksi, vaikka se on itse asiassa radion päätuote. Halusin myös löytää uusia tapoja hyödyntää soittolistamusiikkia. Niitä hyödyntämällä dj voisi rakentaa Etusivusta puheen ja musiikin suhteen saumattoman kokonaisuuden.

Analysoin opinnäytetyötä varten yhden tunnin YleX Etusivun lähetyksestä, jossa olen itse toiminut dj:nä. Vertailin lähetyksessä erityisesti musiikin, puheen ja piddien rytmitystä toisiinsa.

Tutkimus on luonteeltaan kvalitatiivista eli laadullista tutkimusta. Lähtökohtana kvalitatiivisessa tutkimuksessa on todellisen elämän kuvaaminen, ja se on kiinnostunut tutkimaan kohdettaan mahdollisimman kokonaisvaltaisesti. (Hirsjärvi ym. 2010, 161.) Tämä tarkoittaa esimerkiksi ihmisten haastattelemista mekaanisten kyselylomakkeiden täyttämisen sijaan. Kokonaisvaltaisuus tarkoittaa myös tämän tutkimuksen kontekstissa sitä, että olen paitsi analysoinut ohjelman elementit, myös haastatellut tutkimuskohteen eli YleX Etusivun tekijöitä. Yli-

päänsä kvalitatiivisessa tutkimuksessa suositaan ihmistä tiedon keruun välineenä, ja tutkija luottaa omiin havaintoihinsa ja keskusteluihin tutkittaviensa kanssa (Hirsjärvi ym. 2010, 164). Tässä tutkimuksessa olen hankkinut omia havaintoja paitsi haastattelujen kautta, myös toimimalla itse dj:nä Etusivussa.

Hirsjärven ym. (2010, 205) mukaan haastattelu on hyvä tutkimuskeino silloin, kun tutkijan on vaikea tietää etukäteen vastausten suuntia ja tutkimuksessa on kyseessä vähän kartoitettu, tuntematon alue. Uskoin etukäteen, että haastattelut tuottavat tässä tutkimuksessa täysin uutta tietoa radiodj:nä työskentelystä. Tässä tapauksessa haastattelu toimii tutkimuskeinona hyvin, sillä se mahdollistaa vapaan pohdinnan aiheesta. Lisäksi se on hyvä vaihtoehto silloin, kun jo ennalta tiedetään, että tutkimuksen aihe tuottaa monitahoisesti ja moniin suuntiin viittaavia vastauksia (Hirsjärvi & Hurme 2008, 35).

Tein opinnäytetyötäni varten haastattelut teemahaastatteluina. Se sopi haastattelumenetelmäksi erityisen hyvin, koska siinä yksityiskohtaisten kysymysten sijaan haastattelu etenee keskeisten teemojen varassa. Teemahaastattelu vapauttaa haastattelun tutkijan näkökulmasta ja tuo tutkittavien äänen kuuluviin. (Hirsjärvi & Hurme 2008, 48.) Koska minulla on jo omakohtaista kokemusta dj:nä työskentelystä, uskoin että saisin monipuolisimmat vastaukset löyhästi suunniteltujen teemojen avulla. Teemahaastattelussa haastattelijan on nimittäin helppo reagoida haastateltavan sanomisiin ja esittää aiheeseen liittyviä jatkokeskusteluyksiköitä

Haastattelussa tutkimusmenetelmänä korostuu objektiivisuuden vaatimus ja tutkijan vastuu. Haastattelun onnistumisessa on ratkaisevaa, että tutkija tulkitsee haastateltavien vastauksia oikein. (Hirsjärvi ym. 2010, 207.) Pyrin kiinnittämään objektiivisuuteen erityistä huomiota, sillä tarkastelin aihetta kuitenkin yhtenä ohjelman tekijöistä. Toin tutkimuksessa selkeästi esiin, mitkä ajatukset ovat haastateltavieni pohdintaa ja missä niiden pohjalta tehtiin johtopäätöksiin yhdistyvät omat kokemukseni dj:nä.

4.2 Haastateltavien esittelyt

Haastattelin opinnäytetyötäni varten kolmea YleX:llä radiodj:nä työskentelevää tai työskennellyttä ihmistä.

Venla Kokkonen toimittaa musiikkiohjelmaa nimeltään Uuden musiikin iltavuoro. Hän on työskennellyt YleX:ssä kokoaikaisessa työsuhteessa vuodesta 2008. Kokkonen on juontanut musiikkiohjelmien lisäksi myös viihteellistä YleX Aamua. Oletan, että Kokkonen suhtautuu musiikkitoimittajana intohimoisesti dj-työskentelyyn. Oletan, että musiikkiohjelmien puolella kiinnitetään enemmän huomiota musiikkiin ja dj-työskentelyyn kuin muissa YleX:n ohjelmissa. Toivon kuulevani Kokkoselta vinkkejä siihen, miten hyvä dj puhuu radiossa musiikista.

Jani Kortti työskentelee tällä hetkellä tuottajana Yle Puheen Aamussa. Sitä ennen hän ehti työskennellä Radiomafiassa ja YleX:ssä 10 vuotta. Hän työskenteli muun muassa musiikkiohjelmien juontajana, toimittajana sekä tuottajana. Lisäksi Kortti juonsi ja toimitti Etusivua edeltänyttä ajankohtaisohjelmaa YleX Tänään. Ennen siirtymistään Puheelle hän tuotti YleX Etusivua vajaan vuoden verran. Hänellä on kymmenen vuoden mittainen perspektiivi radiodj-työskentelyyn nuorisokanavalla. Lisäksi hän on työssään myös Etusivu-ohjelmassa pohtinut musiikin roolia nuorille suunnatussa radio-ohjelmassa.

Jukka Lindström on työskennellyt vuodesta 2011 YleX Etusivussa juontajana. Hän siirtyi hiljattain tuottamaan ohjelmaa. Lindström on toinen vuonna 2011 startanneen ohjelman alkuperäisistä juontajista ja ollut mukana kehittämässä koko ohjelmakonseptia. Lindström tietää, miten ohjelmassa on suhtauduttu dj-työskentelyn kehittämiseen. Lisäksi oletan, että hänellä on uutistoimittajataustastaan johtuen ajankohtaisohjelmaan hyvin sisältökeskeinen ote. Tässä ajattelumallissa puheen rooli on saattanut korostua radio-ohjelmassa musiikin kustannuksella, vaikka kuten todettua, musiikki on YleX:n päätuote.

Oletin, että Jani Kortti ja Venla Kokkonen kiinnittävät musiikkitoimittajataustastaan johtuen enemmän huomiota musiikin rooliin radio-ohjelmassa. Toivoin, että he pystyvät avaamaan työskentelytapojaan, joilla ovat itse tehneet radio-ohjelmaa, ja sitoneet musiikin osaksi puhetta. Jukka Lindströmin toivoin pohtivan erityisesti sitä, miten Etusivun dj-työskentelyä voi parantaa puheen sisällön kärsimättä.

5 TULOKSET

Tässä luvussa kerron, mitä asioita teemahaastatteluissa nousi esille. Ensimmäiseksi kirjoitan auki yhden YleX Etusivu -ohjelman lähetystunnin sisältämät elementit. Näin saadaan yksityiskohtaisempi käsitys ohjelman rakenteesta. Toisessa alaluvussa kerron radiodj:n valmistautumisesta lähetykseen. Kolmannessa alaluvussa pohdin elementtien rytmittämistä lähetyksen sisällä. Viimeiseksi selvitän, kuinka nuo rytmityt elementit voidaan hioa kokonaisuudeksi puheen eli spiikkien avulla.

5.1 Yhden YleX Etusivu -ohjelman kulku

Analysoin tätä opinnäytetyötä varten yhden YleX Etusivu -ohjelman sisältämät elementit. Kahden tunnin ohjelma sisältää neljä aihetta eli neljä rakenteeltaan samantyylistä blokkia. Valitsin analyysiin sattumanvaraisesti yhden lähetyksen, josta tarkastelen tarkemmin ensimmäistä tuntia. Tutkimalla yhden tunnin saan jo kuvan siitä, mitä elementtejä ohjelma sisältää. Kummassakin tunnissa on yhtä monta kappaletta, joten musiikin ja puheen välinen suhde pysyy suunnilleen samana.

Tein siis listauksen eri sisällöistä, joita yksi tunti ohjelmaa sisältää. Tunti käynnistyi klo 11 uutisilla.

YleX Etusivun esimerkkিতuntiin mahtui 28 eri elementtiä. Opinnäytetyön liitteenä (liite 2) olevasta erittelystä käy hyvin selväksi, että ohjelma koostuu pääosin spiikeistä ja musiikista. Yhteensä 22 elementtiä 28:sta on joko musiikkia tai juontajien puhetta.

Etusivussa kappaleiden määrä on molemmilla tunnilla vakio. Ohjelmassa soiteetaan 10 kappaletta per tunti. Jos keskimääräinen popkappale kestää neljä minuuttia, se tarkoittaa että tunnin lähetyksestä 40 minuuttia on musiikkia. Puheelle jää tunnista aikaa noin kolmannes eli 20 minuuttia.

Etusivun ensimmäisellä tunnilla tulevat klo 11:n uutiset kestävät kolme minuuttia, kun taas klo 12:n uutiset kestävät viisi minuuttia. Näin ollen lähetyksen toisella tunnilla on kaksi minuuttia vähemmän puheaikaa.

Etusivun kaksi tuntia ovat perusrakenteeltaan samankaltaiset. Sekä kello 11 että kello 12 tulevat uutiset. Uutisten jälkeen lähetyksessä tulee ohjelman tunnari, jonka loputtua dj:nä toimiva juontaja niin sanotusti avaa tunnin. Napakalla, muutamaman lauseen mittaisella spiikillä on tarkoitus ottaa kuuntelija lähetykseen mukaan ja myös vihjata tulevaan sisältöön niin kiinnostavasti, että kuuntelijan on pakko jäädä kanavalle.

Tämän jälkeen ohjelma on musiikin ja spiikkien vuorottelua. Ennen kappaletta tulevia pidejä käytetään dj:n oman mielen mukaan. Analysoidussa lähetyksessä niitä tuli kolme kappaletta tunnissa.

Yksi ohjelma sisältää siis kaksi samankaltaista tuntia, ja yksi tunti sisältää kaksi valmisteltua aihekokonaisuutta. Molemmilla tunneilla aihekokonaisuuksia erottaa toisistaan promo. Se on YleX:n omaa ohjelmaa tai tapahtuvaa mainostava, puolesta minuutista minuuttiin kestävä audio. Lyhyttä outrospiikkiä, joka edeltää promoa, kutsutaan Etusivussa promoväliksi. Esimerkkitunnissa tätä promoväliä käytettiin rytmittämään puheenaiheen vaihto Ukrainan mielenosoituksista häiriöviin urheilufaneihin.

Pienen poikkeuksen kahden tunnin samankaltaisuuteen tekee klo 12 alkava tunti, jossa voidaan haluttaessa tehdä ”uutisnosto”. Uutisnosto on lyhyt spiikki klo 12 radiouutisissa kuullusta sähkeestä tai jutusta. Spiikkiä ei valmistella etukäteen. Uutisnoston suhteen lähetyksessä on joustoa: se tehdään vain silloin, kun jokin aihe uutislähetyksessä on ollut Etusivun juontajien mielestä tarpeeksi kiinnostava.

5.2 Radiodj:n valmistautuminen YleX Etusivu -ohjelmaan

Livelähetys on radiodj:lle vain pieni osa päivittäistä työtä, jäävuoren huippu. Pinnan alle jäävä osa, eli ohjelman suunnittelu ja kappaleiden miksaus pideihin ja tunnareihin, tehdään jo edellisenä päivänä tai ainakin ennen lähetystä. YleX:n omassa ohjeistuksessa korostetaan, että hyvä dj-työskentely lähtee ajolistan huolellisesta suunnittelusta (Uuden musiikin ohjelmat sparraa DJ-taidoissa, 2013). Ajolista koostuu lähetysten kaikesta audiomateriaalista. Dj pääsee siis muokkaamaan lähetysten ajolista useita päiviä ennen lähetystä.

Etusivun lähetysten asiasisältö päätetään lopullisesti vasta lähetyspäivän aamuna. Lähetys koostuu neljästä aiheesta, joista yksi on yleensä valmisteltu etukäteen. Tämä osio voi olla esimerkiksi radiojuttu tai vieras. Kun Etusivun lähetys alkaa klo 11, kuluu aamupäivän valmistelu aika käytännössä journalistisen sisällön suunnitteluun. Sen takia olen itse dj:nä suosinut ajolistan suunnittelua ja hiomista kuntoon jo lähetystä edeltävänä iltapäivänä. Vaikka iltapäivällä suunniteltaisiin seuraavan päivän asiasisältöä, kuten esimerkiksi haastattelua, pystyy dj ottamaan itselleen sen verran vapaa-aikaa sisällön suunnittelusta, että kappaleiden miksaaminen hoituu halutessa hyvissä ajoin ennen lähetysaamun kiirettä.

YleX:n ohjeistuksessa painotetaan lähetykseen valmistautumisen merkitystä onnistuneessa dj-työskentelyssä. Myös kaikki kolme haastatettavaani pitävät vähintäänkin ajolistan biisien ja saumojen tarkistamista dj:n rutiinityönä. Erityisen tarkka ajolistan tarkistamisesta on Venla Kokkonen.

Venla Kokkonen juontaa YleX:llä Uuden musiikin iltavuoro-ohjelmaa, jossa esitellään Venlan valitsemia, uusia kappaleita. Dj-työskentelyn merkitys kasvaa, kun musiikki itsessään on radio-ohjelman pääsisältö. Kokkonen tarkistaa oman lähetyksensä jokaisen sauman käsin: jokaisen biisin ja pidin välisen miksausksen pitää kuulostaa hyvältä.

Juuri samaa saumojen miksaustyötä tekee myös Etusivun dj. Etusivun juontajasta tuottajaksi hiljattain siirtynyt Jukka Lindström kertoo, että hänen valmistautumisensa suoraan lähetykseen dj:nä oli lähinnä juuri tätä saumojen tarkistamista. Hän sanoo myös miksanneensa saumoja lähetyksen aikana lennosta, koska ”se on tavallaan helpompaa ja reagoivampaa”. Pidin ja biisin miksaaminen toisiinsa toimii taitavalla dj:llä lennostakin, jos hän tuntee pidien loppuiskut ja biisin alkuiskut.

Vaarana Lindströmin livemiksausissa on se, että testaamaton miksaus kuulostaakin huonolta. Lisäksi inhimillisen unohduksen vaara kasvaa. Suorassa lähetyksessä on dj:n kannalta paljon muistettavaa miksausten ohella, ja yksittäisen sauman miksaus unohtuu livetilanteessa helposti. Tällöin lähetykseen syntyy kiusallinen kuoppa. Nämä kuopat voi välttää juuri huolellisella ennakkovalmistelulla, mutta samalla saattaa menettää lähetyksestä Lindströmin kaipaamaa reagoitokykyä.

Musiikkiohjelman dj:nä toimineet Kokkonen ja Kortti ovat sitä mieltä, että hyvän dj:n valmistautuminen lähetykseen alkaa itse asiassa jo ennen ajolistan tarkistamista. Molempien mielestä hyvä dj tuntee lähetyksessä ajamansa kappaleet ja elementit läpikotaisin. Biisien tuntemus täytyy Kortin mielestä tulla selkärangasta: vaikka dj herätettäisiin keskellä yötä soittamaan kappale soittolistalta, hyvä dj tietäisi kappaleen, osaisi kertoa missä kohtaa alkaa laulu ja missä vaiheessa tulee biisin tietty isku.

Etusivun nykyisen tuottajan Jukka Lindströmin mielestä ajankohtaisohjelman toimittajan ei kannata käyttää aikaa musiikkiin perehtymiseen.

Ei se auta jos sä kuuntelet niitä biisejä lähetyksen ulkopuolella. Tietenkin siinä mielessä et jos sä haet jotain sanotuksista, mistä tässä laulussa oikeesti lauletaan, niin joo. Mut mun mielestä se pitäis kuunnella, jotta olis onnistunutta, niin sehän pitäis kuunnella siinä hetkessä. Että laitanpa nyt soimaan tän biisin, että minkälaisen mielikuvan mun äskeinen puhe plus tämä Pendulumin hittibiisi tähän nyt oikein luo.

Lindströmin mielestä erityisen onnistunutta dj-työskentely on ajankohtaisohjelmassa siis silloin, kun ajankohtaisen asiasisällön saa yhdistettyä musiikkiin. Tämän yhteyden voi löytää vasta suorassa lähetyksessä, sillä spiikin asiasisältöä ei voi suunnitella tarkasti etukäteen. Tällöin kappaleiden kuuntelu etukäteen lähetyksen ulkopuolella on Lindströmin mielestä turhaa työtä. Ainakin se vaatisi hänen mukaansa tuplamäärän valmistelu-aikaa yhtä lähetystä varten, jos dj:n haluttaisiin miettivän musiikin ja sisällön yhdistämistä.

Etusivuakin tuottanut Jani Kortti myöntää, että kappaleiden tunteminen läpikotaisin on ajankohtaisohjelman dj:ltä paljon vaadittu.

YleX:n kaltaisella kanavalla musiikki vaihtuu paljon. - - Mutta ajankohtaisohjelman dj:n pitää tietää se musiikki yhtä lailla kun tietää ne ajankohtaiset asiat. Ja se on tietysti haaste. Mut silloin pitää osata poimia ne tietyt jutut, joita käyttää ohjelmassaan. - - Kun YleX:lle Etusivuun valmistautuva ihminen, kun hän lukee päivän lehdet niin hänhän hyppää yli vanhustenhuoltoon liittyvät asiat, tai asiat jotka selkeästi eivät kuulu kohderyhmään. Samalla lailla kun musiikkia kuunnellaan, niin sieltä pitää poimia ne olennaiset asiat, ja miettiä sitä kautta mikä sopisi siihen ajankohtaisohjelmaan.

Kaksi Etusivua tuottanutta henkilöä tuntuvat ajattelevan dj:n tarpeesta tuntea soittamansa kappaleet hyvin eri tavalla. Olen taipuvainen ajattelemaan Kortin tavoin: dj:n täytyy tuntea radio-ohjelmassa soittamansa kappaleet. Jos kappaletta ei ole kuullut ennen lähetystä ollenkaan, ei dj:llä varmasti ole minkäänlaisia mahdollisuuksia yhdistää biisiä Lindströmin toivomalla tavalla spiikkien sisältöön. Biisistä täytyy tietää jotain ennen livelähetystä. Ideaalitulanteessa tietysti myös ajankohtaisohjelman dj tuntisi soittamansa kappaleet läpikotaisin, jolloin hänen olisi helpompi keksiä asiasisältöä ja musiikkia yhdistäviä tekijöitä myös lähetyksen aikana lennosta. Kerron ajankohtaisohjelman dj:n tavoista yhdistää asiapuhe ja musiikki hyväksi radio-ohjelmaksi tarkemmin alaluvussa 5.4.

Ongelmaksi biisien opiskelussa muodostuu ajankäyttö. Jos kappaleita haluaisi kuunnella työajalla, jonkun muun sisällön valmistelusta olisi pakko karsia. Lindström korostaa ajankohtaisohjelman valmistelussa asiasisällön roolia. Ajankohtaisohjelmassa mennään asia edellä, jolloin puheen ja musiikin symbioosissa

puheen sisältö ja sen valmistelu saa ja ansaitsee luonnollisesti enemmän painoarvoa kuin musiikki.

5.3 Elementtien rytmittäminen ajankohtaisohjelmassa

Luvussa 2 määriteltiin dj-työskentelyn tavoitteeksi hyvän flow'n luominen ohjelmaan. Ohjelman etenee sellaista tahtia, että kuuntelija ei yksinkertaisesti kykene hyppäämään kesken ohjelman kyydistä pois, vaan janoaa kuulla lisää (Kokkonen 25.2.2014, haastattelu). Dj:n tulee kyetä luomaan saumaton kokonaisuus, jossa puhe, musiikki ja tunnarit vuorottelevat kuuntelijan mielenkiintoa ylläpitävällä tavalla.

Tätä tutkimusta varten erittelemästäni esimerkkitunnista käy hyvin ilmi, että Etusivu-ohjelma koostuu musiikin ja puheen vuorottelusta. Esimerkkilähetyksessä kuultiin musiikin ja juontajien puheen lisäksi yksi nauhoitettu haastattelu. Kanavalla ei kuulu lähetystä katkaisevia mainoksia, mikä antaa dj:lle paljon vapautta lähetyksen suunnittelun suhteen.

Oivaltava pidien ja taustamaton käyttö luo yhdessä musiikin ja puheen kanssa mielenkiintoista äänimaisemaa, jonka äärellä kuuntelija ei tylsisty. Kiinnostavan äänimaiseman luominen on varmasti jokaisen radiodj:n tavoite. Paljon vaikeampaa on määritellä tiettyjä raameja, joiden avulla jokaisesta radiojuontajasta kuoriutuisi viihdyttävä radiodj.

YleX Etusivun peruselementtejä ovat musiikki, puhe sekä ohjelman tunnarit eli pidit. Näistä elementeistä vain musiikki ja puhe ovat lähetyksessä pakollisia. Ohjelman musiikin määrittää kanavan soittolista. Kappaleet ovat valmiiksi lähetysjärjestelmässä soittolistan mukaisesti, eikä dj saa lähtökohtaisesti vaihtaa niiden järjestystä tai poistaa kappaleita. Sen sijaan pidien käyttö on paljon vapaampaa. Esimerkiksi Etusivu-ohjelmassa dj saa ripotella lähetykseen pidejä oman maun mukaan, ja rytmittää näin lähetystä haluamallaan tavalla.

Etusivun tuottajan Jukka Lindströmin mielestä pidejä tulisi käyttää ohjelmassa mahdollisimman harvoin, ja hyödyntää kappaleista aina mahdollisuuden tullen intro ja outro. Näin tapahtui analysoidussa lähetyksessä, jossa soitin kymmenen kappaletta, mutta ainoastaan kaksi pidiä.

Lindströmin mukaan Etusivun tyyliisessä ohjelmassa, joka pohjautuu pitkälti keskustelulle, pidiien käyttö katkaisee keskustelun turhaan.

Mun mielestä intron käyttö kuulostaa pidiä paremmalta. Tavallaan keskustelu jatkuu, sit siellä alkaakin biisi ja mennäänkin siihen biisiin ja keskustelu jää vähän kesken. Sit se voi jatkua biisin jälkeen. - - Sähän voit puheella tehdä sen (keskustelun) lopetuksen. Lause, joka päättyy pisteeseen, sit pidät pienen tauon ja sanot että tässä on se ja se biisi.

Samaan suuntaan ajattelee pidiien käytöstä musiikkitoimittaja Kokkonen, joka kertoo käyttävänsä pidejä tai sidejä hyvin vähän. Hänen juontamassaan ohjelmassa musiikki on pääroolissa, jolloin lähetysvirta on ”biisistä toiseen uimista”. Hän pyrkii siis johdattelemaan kuuntelijan musiikkikappaleesta toiseen. Biisistä toiseen uimisella Kokkonen tarkoittaa juuri jokaisen mahdollisen intron ja outron hyödyntämistä spiikkaamiseen. Kokkonen pitää oman ohjelmansa flow’n hyvänä kuljettamalla kuuntelijaa kappaleesta toiseen introjen ja outrojen avulla. Ja nämä kappaleet hän voi valita itse, sekä valita niiden avulla tunnelman, jonka luo lähetykseen.

Vaikka biisistä toiseen uiminen on usein toimiva tapa tehdä eteenpäin soljuvaa lähetysvirtaa, on erilaisilla tunnareilla ja promoilla paikkansa YleX:ssä. Myös Kokkonen käyttää musaohjelmansa piristeenä pidejä.

Mulla varmaan tulee tietenkin aina tunnin alkuun. Vaikka lähetysvirta-radiossa ei puhuta tunneista, mutta kuitenkin uutiset sitä aika paljon rytmittää. Niin kyllä joka tunti alkaa kunnolla ohjelman tunnarilla. Ja sitten sinne on hyvä laittaa se tulemaan tunnissa ainakin toisen ker-
ran. Sit pitää vaan katsoa että mikä on se sauma mihin se sopii parhaiten, ja minkälainen biisi sen perään sopii parhaiten.

Kokkonen valitsee tunnareille ja promoille sopivan paikan itse, ja samaa saa tehdä myös Etusivun dj. Käytännössä kuitenkin ohjelman pidempi tunnari tulee

aina uutisten jälkeen lähetyksen alkuun, ja promo soitetaan suurin piirtein tunnin puolivälissä. Näin oli myös analysoidussa lähetyksessä. Promon funktio Etusivussa onkin Lindströmin mukaan katkaista tunti keskeltä. Etusivussa dj hyödyntääkin useimmiten promoja puheenaiheen vaihtamiseen lähetystunnin sisällä. Pakollista se ei ole.

Kokkonen tekee YleX:ssä dj-työskentelyn kannalta poikkeuksellista ohjelmaa: vain musiikkiohjelmassa lähetyksen flow ja rytmi rakennetaan kappaleiden mukaan. Muissa ohjelmissa lähetyksen rakentaminen tapahtuu sisältö edellä, mikä vaikuttaa myös elementtien käyttämiseen lähetyksen rytmittämisessä.

Kokkonen on tehnyt aiemmin radion aamuohjelmaa, ja silloin hän rytmitti dj:nä lähetystä toisella tavalla. ”Sitä mietittiin lennossa että tehdäänkin tollanen spiikki niin pidin voi tiputtaa pois. Käytetään puheeseen toi intro ja mennään biisiin kun tähän ei tule punchlinea.”

Tilanteisiin reagointi on dj-työskentelyn kannalta musiikkiohjelman ja muiden ohjelmien välillä se suurin ero. Yksinjuonnetussa musiikkiohjelmassa lähes jokaisen spiikin ja sauman voi suunnitella valmiiksi ennen lähetystä. Parijuontoa tehdessä spiikin loppu on usein avoin, jolloin dj joutuu reagoimaan tilanteisiin suorassa lähetyksessä.

Ajankohtaisohjelman spiikit päättyvät usein, viihteellisen aamuohjelman tavoin, tiivistettyyn ajatukseen edellä sanotusta asiasta. Spiikin päätös eli punchline on keskustelun huipennus, kohokohta. Punchlineen liittyy Kokkonen mukaan ainut selkeä sääntö eri elementtien käytöstä radio-ohjelmassa: punchlinen jälkeen täytyy tulla aina pid.

Tässä dj-työskentelyllä on suuri merkitys: pidin unohtaminen pilaa hyvän spiikin myös ajankohtaisohjelmassa.

Pid alleviivaa hienosti punchlinea, ja jättää ihmisen sitä itse kelaamaan että vau mikä oivallus. Tai sit se jää nauramaan hyvin siihen biisiin ja pidin päälle. Se jos sä sanot helvetin hyvän idean, ja sen jäl-

keen sä intron päälle spiikkaat biisin ulos niin ihmiset jää miettiin enemmän sitä biisiä kuin oikeesti sitä sisältöä.

Kokkonen painottaa, että tekemällä hyvän pohjatyön lähetystä varten dj voi varmistaa, että hyvä asiasisältö jää kuuntelijan mieleen eikä puheen ydinasia vesity.

Koska jos sä oot koko aamun miettinyt että tää oon helvetin hyvä juttu, tää on se pointti joka täytyy jäädä mieleen ja sit ku sä oot sen sanonut, ja oot unohtanut sieltä pidin välistä, ja painat sitä playnappulaa ja sieltä lähteekin hidas biisi mii-mii-mii-introlla, niin sehän meni sit siinä. Se pointti katoaa niin pienistä asioista, että hyvin valmisteltu ja tehty sisältö mut jumalauta missasin sen, mokasin sen unohtamalla vaan kattoo että mitä lähetyksessä seuraavaksi tulee audiopuolelta.

Myös Lindström on samaa mieltä Kokkosen kanssa siitä, että punchlinen perään dj:n täytyy soittaa pid ja sen jälkeen biisi. Pidin kanssa täytyy tosin varoa, ettei sitä käytä liikaa ja väärissä paikoissa. Pidin käytöstä voi huomaamatta tulla alleviivaustapa. Jos spiikillä ei ole selkeää lopetusta, pid ei välttämättä toimi. Pid on Lindströmin mielestä kuitenkin varma ja turvallinen tapa lopettaa spiikki ja mennä juuri pidin kautta biisiin. Samalla se on helppoudessaan tylsä keino.

Ideaalitalanteessa dj reagoisi kesken keskustelun siihen, miten ja milloin spiikki loppuu ja ohjelmassa mennään biisiin. Tällöin hän myös päättäisi vasta suorassa lähetyksessä elementtien rytmittämisestä fiilispohjalta. Spiikin lopetuksen jättäminen avonaiseksi tuottaa joskus todella hyviä ja spontaaneja radio-oivalluksia. Riskinä spontaanissa tekemisessä on dj:n jäätyminen ja vaivaannuttava hiljainen hetki, kun kummallakaan juontajista ei ole mitään sanottavaa.

5.4 Musiikin juontaminen ja musiikkispiikit ajankohtaisohjelmassa

Kuten edellisessä alaluvussa kuvasin, yksi osa oivaltavaa radion dj-työskentelyä on elementtien rytmittäminen mielenkiintoisella ja vaihtelevalla tavalla lähetyksen sisällä. Seuraavaksi tarkastelen tapoja, joilla dj saa yhdistettyä

musiikin ja puheen toisiinsa saumattomasti. Näin ohjelmaan luodaan hyvä flow, joka pitää kuuntelijan otteessaan.

YleX:ssä jokainen soitettu kappale spiikataan ainakin niin, että kappaleesta kerrotaan nimi ja esittäjä. Tämä hetki on useimmiten YleX Etusivun dj-työskentelyn kannalta se ratkaisevin paikka. Hetkessä yhdistyvät biisi ja puhe konkreettiselakin tasolla, kun dj laskee musiikkiliukua alaspäin ja ryhtyy puhumaan biisin outron päälle.

Yksinkertaisimmillaan musiikkispiikki voi olla lause ”Tässä soi Katy Perryn kappale Dark Horse.” Tämän lauseen kuulee hyvin usein radiojuontajan suusta kaNAVASTA riippumatta. Se on kauniisti sanottuna informatiivinen tapa hoitaa musiikkispiikki: kuuntelijalle kerrotaan välttämättömin tieto, eli kappaleen esittäjä ja kappaleen nimi.

Kokemukseni mukaan Etusivun dj puhuu musiikista usein tähän tyyliin, ja ajatukseni vahvistaa myös ohjelman tuottaja. Lindströmin mukaan musiikista puhutaan Etusivussa melko vähän, käytännössä ei juuri ollenkaan. Kappaleista puhutaan esittelemällä. ”Tää on sen ja sen ikäinen kaveri, tehnyt aiemmin siinä ja siinä bändissä. Mennään tavallaan faktojen kautta.”

Ajankohtaisuus ja faktat ovat sekä Lindströmin että Kortin mielestä toimiva tapa lähestyä musiikkia Etusivussa. Artistista voi esimerkiksi kertoa tarinan, joka liittyy dj:n omaan kokemukseen tai sitten ajankohtaiseen uutiseen siitä artistista. Esimerkkinä Kortti kertoo artistin festariesiintymisen. ”Jos artisti olisi esiintynyt Provinssirockissa just viikkoa aikaisemmin ja vaikka sytyttänyt itsensä tuleen lavalla, niin jotenkin maalata siitä se kuva.” Ajankohtaisohjelmassa tämä on dj:lle luonteva tapa puhua musiikista ja osoittaa samalla olevansa kärryillä popmaailman tapahtumista.

Faktoihin tai ajankohtaisuuteen tarttumalla dj pääsee jo hiukan irti ”tässä soi” -tyylisestä, hyvin lakonisesta tavasta esitellä soitettu kappale. Musiikkitoimittaja Venla Kokkonen karsastaa voimakkaasti ”tässä soi” -spiikkiä. Hänen mielestään sitä voi käyttää silloin tällöin, mutta jokaista biisiä ei yksinkertaisesti voi spiikata

tuolla lauseella. Syykin on selvä: Pelkkä biisin nimen ja esittäjän kertominen eivät ole kiinnostavin tapa esitellä kappale. ”Tässä soi” -spiikki ei tuo kuuntelijalle lisäarvoa. Tämä pätee varsinkin YleX:n tyyliiseen soittolistaradioon, jossa kanavan kuuntelija on todennäköisesti kuullut biisin jo monta kertaa.

Tässä tullaan dj:n kannalta ensimmäiseen ongelmakohtaan soittolistaradiossa: myös dj on kuullut biisin jo useaan kertaan, eikä hän yksinkertaisesti keksi uutta sanottavaa kappaleen sisällöstä.

Musiikkitoimittaja Kokkosen mielestä dj:n pitäisi kuitenkin pystyä tarjoamaan kappaleesta informaation lisäksi jokin pieni seikka, joka voi herättää kuuntelijan kiinnostuksen kappaleeseen. Se on dj:n työtä. Kokkosen mielestä tunteiden kuvailu on yleensä hyvä tapa herättää mielenkiintoa biisiä kohtaan.

Se voi lähtee vaikka siitä että ”tätä biisiä kuunnellessa tuntuu kuin sukeltaisi vaaleanpunaiseen pumpuliin ystävänsä syleilyssä”. - - Että sä vedät jonkin tunnelmakuvan joka saattaa olla yllättäväkin, mut johon kuulija voi olla et ”niin muuten olikin, sehän oli ihan pumpulia se biisi”. Sen jälkeen se on valmiina vastaanottamaan faktoja. - - Eli perus sydän-aiivot-sydän pätee musiikkispiikkeihin erityisen hyvin. Pitää herättää kiinnostus jollain, sen jälkeen kertoa ne faktat, ja sit laittaa se tyyppi kaipaamaan vielä lisää.

Kappaleen herättämää tunnetta voi kuvailla ihan muutamallakin sanalla, joten samantyylinen musaspiikki toimii Kokkosen mukaan myös ajankohtaisohjelmassa. ”Ihan pienikin fiilis mikä siitä biisistä tulee, niin sen voi siihen sanoa ja tästä fiiliksestä vastuun otti se ja se. Sen jälkeen alkaakin se toinen tunneosa eli se mihin siinä ohjelmassa oikeasti mennään, mennäänkö sitten vaikka asiaspiikkiin.”

Kortti korostaa Kokkosen tavoin mielikuvan luomisen merkitystä musiikin spiikkaamisessa. Adjektiiveja käyttämällä syntyy Kortin mukaan aina hyvä musaspiikki. ”Kappale tuo mieleen kevään ensimmäiset tuoksut kun lumi sulaa ja alkaa maa taas haista.”

Dj-työtä tehdään omalla persoonalla, ja toisen spiikkaustyyli ei sovellu toisen suuhun. Jukka Lindström ei pidä tunteiden kuvailusta biisispiikissä.

Kai se kuuntelija osaa päätellä biisistä sen tunteen itsekin. Tai miksi minun pitäisi asettaa kuuntelijan päähän se tunne, joka siitä musiikista täytyisi syntyä. - - Ja sit siinä on vaara että se tunne on eri. - - Mielenkiintoisempaa ois pohtia, et tässähän kuuluu jonkun The Cure-yhtyeen vaikutus selvästi, että onpas kuunneltu nyt curet tarkasti. Et analysois sitä musiikkia, asettais sen johonki kontekstiin musan genressä.

Tietenkään eri tavat spiikata musiikkia eivät sulje toisiaan pois, vaan päinvastoin. Kun dj varioi musaspiikkejä, lähetys monipuolistuu eikä yhdestä tavasta spiikata muodostu tylsää maneeria. Ja jos tunteiden kuvailu ei tunnu itselle luontaiselta tavalta puhua biisistä, sitä ei tarvitse pakottaa. Jokainen dj kertoo musiikista joka tapauksessa omalla, persoonaansa sopivalla tavallaan.

Kokkosen mukaan tärkeintä musiikin spiikkaamisessa ajankohtaisohjelmassa on se, että musiikki ja asia saadaan niputettua sujuvaksi kokonaisuudeksi.

Ei voi mennä niin, että okei nyt mä spiikkaan biisin tässä ja siirryn sitten asiaohjelmamoodiin, vaan sekin pitäis pystyä tekemään hirveän sulavasti. Että tässä Katy Perryn Dark Horse soi, ja taas nämä mustat hevoset hyökkii Katy Perryn ja Juicy J:n kanssa mutta meillä hyökkii nyt hieman eri meiningit täällä YleX Etusivussa. Että jotenkin pystyy edes pikkusen erilaisella twistillä heittämään sen biisin ulos.

Tuon erilaisen twistin löytäminen on ajankohtaisohjelmassa haastavaa. Esimerkiksi tätä tutkimusta varten analysoimassani lähetyksessä käsiteltiin Ukrainan väkivaltaisiksi muuttuneita mielenosoituksia, joissa kuoli kymmeniä ihmisiä. Samalla asiaspiikkien väliin soitetaan tuoreimpia popkappaleita. Miten yhdistää esimerkkilähetyksissä kuultu räppäri Uniikin biisi Ukrainan mielenosoituksiin?

Jukka Lindström soimaa soittolistaa, joka ei mahdollista kappaleiden valitsemista keskustelun tunnelman mukaan, pikemminkin päinvastoin. Jotta musiikki ja asia menisivät täydellisesti yhteen, nykytilanteessa keskustelun tulisi ikään kuin mukautua soittolistan tunnelmaan. Soittolistan fiilis vaihtelee hyvin paljon yhden lähetystunnin aikana, kun dj soittaa kymmenen eri kappaletta elektronisesta tanssimusiikista popballadeihin.

Lindströmin mielestä musiikista puhuminen on Etusivussa hankalaa juuri soittolistan takia. ”Musiikki on ohjelmassa tiellä. Musa pitäisi saada soljumaan mukaan, mutta koska dj ei saa valita musiikkia itse, se on ristiriidassa ohjelman toimittamisen kanssa.”

Kuuntelija ei ole tyhmä, ja hän tietää kyllä, että soitettavat kappaleet tulevat soittolistalta, eikä ohjelman dj valitse niitä itse. Silti dj:n tehtävä on luoda illuusio siitä, että hän pitää jokaisesta soittamastaan kappaleesta ja on valinnut sen soitettavaksi juuri tähän kohtaan ohjelmaa. Tätä painottaa Etusivu-ohjelmaa aiemmin tuottanut Jani Kortti.

Musiikki ei missään nimessä saa ohjelmassa tulla muun keskustelun ohella, että laitetaan väliin jotain musiikkia. Radiodj ei soita taukomusiikkia, musiikki ei saa olla pelkästään vain katkaisemassa hänen hyvää juttuaan. - - Radion tekijällä tulee usein mieleen, että soitetaan kappale pois alta. Koska ennen kaikkea hänen ei tarvitse suoriutua silloin kun se kappale soi, vaan hän voi miettiä sitä muuta tekemistä, hänen omaa puheen tuottamista.

Jos dj esittelee biisit pelkkänä taukomusiikkina, vähättelee hän samalla kaikkea ohjelmassa soittamaansa musiikkia. Kappaleet ovat pelkkää jonotusmusiikkia, ajantappamista ennen oikeaa ja tärkeää sisältöä. Kuten analyysistani aiemmassa alaluvussa ilmeni, Etusivun ohjelma-ajasta yli puolet on musiikkia. Lähtökohdaksi ohjelman tekemiseen on dj:llä väärä, jos puolet omasta ohjelmasta on pelkkää taukoa parempaa sisältöä odotellessa.

Silloin kun dj pitää soittamaansa kappaletta omana hengähdystaukonaan ja ”soittaa väliin hiukan musiikkia”, kuuntelijan kokemus radiosta unohtuu. Luvussa 2 määrittelin, että hyvä dj ei anna kuuntelijalle mahdollisuutta jättää ohjelman kuuntelua kesken, vaan show:ssa on eteenpäin menevä flow ja imu koko läheytksen ajan. Jos biisit tippuvat keskustelun väleihin, koko ohjelman flow kärsii.

Keskustelun väliin soitettulla biisillä voi toki olla ohjelmaa rauhoittava funktio. Tuumaustaukona soitettava kappale tarjoaa parhaimmillaan Kortin ja Lindströmin mukaan kuuntelijalle hetken hengähdystauon keskellä raskasta ajankohdasta aihetta. Mutta tässäkin tapauksessa dj:llä on vastuu lähetyksen imusta: tuumaustaukona keskusteluun soitettava biisi täytyy myydä kuuntelijalle niin hy-

vin, että radio pysyy auki eikä kuuntelija etsi mielenkiintoista keskustelua muilta kanavilta. Kuuntelija tarvitsee ehkä hengähdystauon, ja hyvä dj tarjoaa sen musiikilla sopivaan väliin, mutta taukoa ei tarvitse kuuntelijalle sanallisesti kertoa.

Kaikkien haastateltavieni mielestä toimivan musiikkispiikin rakentaminen on ajankohtaisohjelmassa haastavampaa kuin musiikkiohjelmassa. Musiikilla ja asialla ei ole valmista yhdistävää tekijää, joten dj:n tehtäväksi jää luoda silta näiden kahden välille.

Kortin mukaan musiikki on dj:n kannalta ajankohtaisohjelmassa suuri mahdollisuus: onnistunut dj-työskentelyn alleviivaa asiaspiikin sisältöä, ja sen avulla spiikin sanoma jää paremmin kuuntelijan mieleen.

Ajankohtaisohjelmassa voidaan myös sivaltaa sillä musiikilla, käyttää sitä voimakeinona. Esimerkkinä vaikka Cheek. Kun Etusivussakin käsitellään rahaa, niin on helppo poimia mielikuva siitä artistista liittyen raha-Cheekiin.

Samaa mieltä on Lindström. Hyvä dj-työskentely ajankohtaisohjelmassa on hänestä soittolistabiisien sitomista käynnissä olevaan keskusteluun.

Biisin saa jotenkin tulemaan puheen perään niin, että se kommentoi jollain tapaa aihetta ja jopa tuo siihen jonkin uuden näkökulman. - - Joskus spiikin perään sattui tulemaan We are not living in America, ja oltiin just puhuttu jostain Amerikan hapatuksesta, niin sehän kommentoi täydellisesti sitä. Mut se on vaan sattuman kauppaa.

Dj voi tietysti yrittää keksiä tapoja, joilla luoda yhteys puheisällön ja musiikin välille. Kokkonen kutsui tätä aiemmin ”erilaiseksi twistiksi, millä biisi heitetään ulos”. Twistiä selvempi tapa olisi luoda spiikkeihin aasinsiltoja puheesta biisiin.

Aasinsillalla radiospiikissä viitataan kahden toisilleen erillisen asian yhdistämiseen toisiinsa. Cheekin yhdistäminen opintotuen euromäärää käsittelevään spiikkiin onnistuu melko helposti juuri rahan luoman mielikuvan kautta. Mutta miten Cheekin tuorein hitti liitetään sujuvasti Ukrainan kriisiä käsittelevään keskusteluun? Kortti ei välttämättä tässä tapauksessa lähtisi edes yrittämään, ja hän jopa välttelisi niiden aktiivista keksimistä.

Aasinsiltojen kanssa pitää olla koko ajan tarkkana. Silloin ku ne onnistuu niin ne ovat aivan mahtavia, asiaohjelmassa varsinkin. Mutta niissä on kamalasti sudenkuoppia, ne on radiossa vaikea huumorin laji, joiden pitää toimia aina jotenkin spontaanisti.

Lindström on Kortin kanssa samoilla linjoilla aasinsiltojen käytöstä.

Aasinsilta kuulostaa siltä, että yhdistetään kaksi täysin toisiinsa kuulumatonta asiaa keinotekoisesti ja pakottamalla. Mut jos pystyy jollain heitolla liittämään suoraan, että siinä ei ole aasinsiltaa vaan joku tsoukki, niin miksei.

Onnistuessaan aasinsilta luo soittolistaradiossa fiiliksen siitä, että dj on todella valinnut kappaleen tähän kohtaan ohjelmaa, koska se sopii asiasisällön sanomaan. Epäonnistunut aasinsilta taas on kömpelö ja myötähäpeää herättävä yritys keksiä yhteys kahdelle asioille, joilla ei ole minkäänlaista tekemistä toistensa kanssa.

Haastateltavani ovat kertoneet tässä luvussa useita erilaisia tapoja, joilla ajan-kohtaisohjelman dj voi spiikata musiikin. Seuraavalla sivulla esitetty taulukko 2 kokoaa nämä tavat yhteen.

TAULUKKO 2. Ajankohtaisohjelman musiikkispiikit

	Esimerkki spiikistä
”Tässä soi”	Tässä soi Katy Perryn kappale Dark Horse.
Fakta	YleX Etusivussa soi kappale Dark Horse, jonka esittäjä on 30-vuotias laulajatar Kaliforniasta, Katy Perry.
Konteksti	YleX:ssä soi Katy Perry, poplaulajatar joka jatkaa Madonnan jalanjäljissä esiintymällä vähissä vaatteissa musavideoilla ja esittelemällä itsensä samaan aikaan haastatteluissa feministiksi.
Tunne	Katy Perryn uutuuskappale tuo mieleen kevään ensimmäiset tuoksut, kun lumi sulaa ja alkaa maa taas haista.
Twisti / Heitto	Dark Horse biisissä mustat hevoset hyökkäilee menemään Katy Perryn ja Juicy J:n kanssa. Meillä YleX Etusivussa ei ryntäillä yhtään mihinkään vaan puhutaan rauhassa
Hyvä aasinsilta	Katy Perry varoittaa Juicy J:tä rakastumasta häneen, sillä paluuta entiseen ei sen jälkeen enää ole. Tän biisin nimi on Dark Horse. Rakastumisesta on puhuttu YleX Etusivussakin, nimittäin tuoreen tutkimuksen mukaan..
Huono aasinsilta	Katy Perryn Dark Horse kappaleessa lauletaan hevosesta ja YleX Etusivussa puhutaan kuinka pääministeri Katainen ratsastaa, kenties mustalla hevosella, pois maan johtotehtävistä..

6 POHDINTA

Radiojuontajan työ dj:nä jää helposti puhehisällön varjoon. Kuuntelija odottaa radiolähetyksen soljuvan eteenpäin omana virtanaan, ja juontaja on vain yksi osa tuota pysähtymätöntä virtaa. Parhaimmillaan radiokanava kuulostaakin juuri tuolta: se on päättymätön lähetyvirta, jota eri juontajat ohjailevat hiukan eri nopeudella omaan suuntaansa. Onnistuessaan lähetyvirtaradion lähetyksessä myös vaikuttaa hyvin vaivattomalta toteuttaa: siellä se juontaja juttelee studiossa kaverinsa kanssa ja soittaa välillä hyvää musiikkia! Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on ollut tutkia, millainen merkitys tuon illuusion luomisessa on dj-työskentelyllä ja miten musiikki yhdistetään tiukkaan ajankohtaispuheeseen vaivattoman kuuloisesti.

Tutkimuksen perusteella täytyy valitettavasti todeta, että hyvän dj-työskentelyn sanallistaminen on hirvittävän vaikeaa. Hyvä dj-työskentely on abstrakti käsite, koska hyvänä dj:nä voi toimia niin monella eri tavalla. Dj-työskentelyyn vaikuttavat paitsi radio-ohjelman tyyli ja ohjelman puheisisältö, myös ohjelman sekä sitä lähettävän radiokanavan tempo. Lopulta suurin vaikutus siihen mikä yksittäisessä ohjelmassa toimii parhaiten, on dj:n omalla persoonalla.

Tutkimuksen merkittävin tulos on lopulta se, miten iso vaikutus dj:llä on myös asiasisällön kannalta ajankohtaisohjelmassa. ”Dj-työskentelyllä on sama merkitys radio-ohjelmassa kuin kappalejaolla artikkelissa”, totesi Jani Kortti haastattelussani. Ilman toimivaa dj-työskentelyä hyvä sisältö hukkuu muodottomaan massaan. Teemahaastatteluissa ilmeni myös dj-työskentelyä vähätteleviä kommentteja, joihin palaan vielä tässä luvussa.

Tässä luvussa jatkan musiikin ja asiasisällön välisen symbioosin tutkimista. Lisäksi pohdin tapoja, joilla ajankohtaisohjelman dj voi parantaa omaa osaamistaan. Ennustan lisäksi tulevaisuutta ja väitän, että dj-työskentelyyn panostaminen pelastaa radion.

6.1 Musiikin rooli ajankohtaisohjelmassa

YleX Etusivu on nuorille suunnattu radion ajankohtaisohjelma. Kuten kerroin luvussa kaksi, sen tarkoitus on oman määritelmänsä mukaan paitsi keskustella kriittisesti päivän merkittävimmistä puheenaiheista, myös viihdyttää kuuntelijaa. Yksi keinoista, joilla kuuntelijaa viihdytetään, on musiikki.

Musiikkia soitetaan Etusivussa paljon. Kuten analysoimastani tunnista kävi ilmi, vain kolmannes ohjelman sisällöstä on itse asiassa puhetta. Siksi onkin hämmästyttävää, kuinka vähän ohjelman tekijät pohtivat oman kokemukseni mukaan musiikin roolia Etusivussa. Yhdessä tiiminä sitä ei pohdita käytännössä ollenkaan. Musiikin rooli jää dj:n oman innostuneisuuden varaan.

Luulen että asiasisällön korostuminen johtuu tekijöiden journalistitaustasta: asiasisältö on helpompi hioa timanttiseksi kuin radion muotoseikat. Lisäksi toimittajina olemme itse innoissamme puheesta. Myönnän tunnistavani itseni tuottajana työskennelleen Jani Kortin kuvailemasta ajankohtaisohjelman toimittajan stereotyypistä:

Ajatus on tavallaan että lähdetään tekemään ajankohtaisohjelmaa, niin silloin on hirveä palo sanoa jotain. Mutta silloin pitäis opetella jotenki, - - nauttimaan siitä, että pääsee sanomaan ja käsittelemään tärkeitä asioita, muotoilemaan asian ihmisille kokonaisvaltaisesti sillä välineellä.

Musiikkia voisi hyödyntää keinona painottaa loistavaa asiasisältöä. Nyt niin ei tehdä. Ja tämä on kummallista, kun suurin osa lähetyksestä on kuitenkin musiikkia. Musiikki on ikään kuin hukattu mahdollisuus.

Kuten teemahaastatteluissani tuli ilmi, Etusivussa panostetaan kyllä siihen, että lähetys sujuisi teknisesti sujuvasti. Dj tarkistaa saumat ennen lähetystä, jotta radioaalloille ei syntyisi "dead airia", eli tahatonta hiljaista hetkeä. Tämä on mielestäni dj:n teknistä osaamista, joka on toki tärkeää sekin. Kuitenkin Etusivun kaltaisessa ohjelmassa, joka tavoittelee nuoria yleisöjä ja joka lähetetään soitto-listaradiossa, dj-työskentelyn pitäisi olla muutakin kuin tekninen suorite.

Musiikin ja asiasisällön välille syntyy soittolistaradiossa dj:n näkökulmasta selkeä jännite. Musiikkiin ei dj voi itse vaikuttaa, joten asiasisältöön keskittyminen tuntuu paljon luonnollisemmalta tavalta lähestyä hyvän ohjelman valmistelua.

Etusivun tuottaja Jukka Lindströmin mielestä soittolistat tekevät hyvästä dj-työskentelystä hankalaa ajankohtaisohjelmassa.

Hyvällä radiodj:llä pitäisi olla henkilökohtainen side siihen musiikkiin. Ongelmaksi sen tekee soittolista, eihän se ihmisen vika ole että se ei tykkää niistä biiseistä vaan sen pitää pakolla keksiä niistä jotain sanottavaa.

Lindström maalailee kuvaa ajankohtaisohjelmasta, jossa ohjelman hyvä flow syntyy juontajien valitsemien biisien kautta. Dj:n valitsema kappale olisi kimoke hyvälle keskustelulle. Soittolistaradiossa, jossa dj ei vaikuta biisien valintaan tai edes järjestykseen ohjelmassa, tuollaisen flow'n syntyminen on sattumankauppaa. On totta, että jos juontaja pääsisi itse valikoimaan soittamansa biisit, saattaisi lähetyksen temaattisen kokonaisuuden rakentaminen helpottua.

Luvussa kaksi perustelin, miksi musiikilla on keskeinen rooli radion kuuntelijasuhteen luomisessa. Soittolista on yksi tapa luoda kuuntelijasuhte haluttuun kohdeyleisöön. Jos Etusivun tyylinen ohjelma haluaa tavoittaa nuoren yleisön, sen täytyy kuulua juuri YleX:n kaltaisella kanavalla.

Muutenkin näen soittolistasta olevan ajankohtaisohjelman kannalta enemmän hyötyä kuin haittaa. Samoin ajattelee toimittaja Ilkka Mattila (2013, hakupäivä 22.2.2014), joka muistuttaa Helsingin Sanomien Nyt-liitteelle kirjoittamassaan kolumnissa, että soittolistasta on myös huomattavaa hyötyä esimerkiksi ajankohtaisohjelman DJ:lle:

Radiokanavan soittolista on pohjimmiltaan apuväline, jolla radio-ohjelman juontaja tai toimittaja pystyy valitsemaan ohjelmaansa musiikin nopeasti ja helposti. Juontajan ei tarvitse käydä läpi kaikkia käytettävissä olevia levyjä ja mieltä, mikä niistä sopisi sekä kanavan musiikkiprofiiliin että ohjelmaan. Parhaimmillaan soittolista vapauttaa myös ohjelman vetäjän niiden aiheiden äärelle, joista tämä parhaiten

tietää. Kun kaikkien ei ole pakko olla musiikkitoimittajia, radion puhe-
tarjonta voi monipuolistua. (Mattila 2013, hakupäivä 22.2.2014.)

Tässä ideassa piilee myös soittolistan vahvuus Etusivun kannalta: dj ehtii päivittäin syventyä ajankohtaisiin aiheisiin, kun ohjelma-ajasta yli puolet on jo täytetty muiden valitsemalla musiikilla. Etusivussa dj on myös juontaja sekä toimittaja. Neljäs rooli, eli ohjelman kappaleet itse valitseva musiikkitoimittaja, olisi ohjelman nykykonseptissa mahdoton toteuttaa. En myöskään usko siihen, että radio-ohjelmiin palkattaisiin tulevaisuudessa lisää väkeä, päinvastoin. Nykyinen kompromissimalli, jossa muutama ihminen on vastuussa kanavan musiikkivalinnoista, palvelee Etusivun juontamista hyvin. Tällöin ajankohtaisohjelmassa voidaan todella keskittyä Mattilan toiveen mukaisesti puheisällön kehittämiseen.

Tutkimukseni haastatteluissa kuitenkin ilmeni, että soittolistan musiikkia on vaikea yhdistää suoranaisesti asiasisältöön. Aasinsiltojen keksimistä musiikin ja asian välille ei kukaan haastateltavistani pitänyt hyvänä ratkaisuna. Miten siis luodaan tasapainoinen ja luonteva kokonaisuus musiikin ja asian vuorottelussa?

Pohdin tutkimuksen aikana paljon sitä, onko Etusivu-ohjelma lopulta kokonaisuus ja pitääkö dj:n pyrkiä sitomaan aihekokonaisuudet jollakin tavalla yhteen. Tuottaja Lindströmin mielestä dj voi huoletta keskittyä tekemään yksittäisiä hyviä välejä ohjelmassa, sillä harva kuuntelija kuuntelee lähetyksen kokonaan.

Olen samaa mieltä siitä, että kuuntelija ei lähtökohtaisesti odotakaan aiheiden liittyvän toisiinsa millään tavalla. Yksi kaksituntinen ei ole teos, jonka pitäisi nivoutua täydellisesti yhteen. Aiheesta toiseen voi hypätä ”väkivaltaisesti”, kuten Lindström toteaa. Ohjelmassa ei luoda odotusarvoa sille, että tänään puhumme yhdestä teemasta, vaan päinvastoin. Lupauksena on, että Etusivussa kuulet kaikki päivän tärkeimmät puheenaiheet. Niinpä uusi aihe tuodaan ohjelmaan yksinkertaisesti aloittamalla keskustelu nollostasta. Toki välillä vanhoja keskustelua summataan yhteen esimerkiksi kiittämällä kuuntelijoita studioon saapuneista viesteistä.

Vaikka Etusivu on tekijöilleen yksi ohjelma joka päivä, kuuntelijalle se on vain pieni pala radion lähetysvirtaa, jota hän kuuntelee vartin keskipäivän aikaan ja puoli tuntia illalla. Kun ohjelma ei ole yksi iso kokonaisuus, jossa kuuntelija koukutettaisiin kuuntelemaan lähtökohtaisesti loppuun asti, dj-työskentely nousee entistä suurempaan rooliin. Jos ohjelman flow tökkii, biisit eivät lähde oikein tai ohjelma muuten pysähtee, kuuntelija vaihtaa kanavaa. Siksi dj-työskentelyn huomioiminen olisi tärkeää myös ajankohtaisohjelmassa.

Hyvä, eteenpäin nojaava flow syntyy myös rytmistä: jos dj kykenee pitämään lähetysten rytmiä yllä, kuuntelija jää janoamaan lisää keskustelua kappaleen ajaksi. Etusivussa tämän imun luomisen pitäisi, ainakin paperilla, olla kohtalaisen helppoa: kun puheen määrä yhdessä lähetystunnissa on vain kolmannes tunnista, jokainen puhuttu sekunti on kiinnostavaa. Ajankohtaispuhetta kuuntelemaan tullut ihminen janoaa lisää.

Toisaalta musiikki tarjoaa tässä hyvän mahdollisuuden toteuttaa Ylen sivistystehtävää. Vaikka kuuntelijaa ei lähtökohtaisesti ajankohtaispuhe kiinnosta, saattaa hän avata YleX-kanavan musiikin vuoksi. Hyvä dj tarjoaa tällaisellekin kuuntelijalle jotain, ja samalla kuuntelija koukutetaan myös kuuntelemaan puheosuudet.

Musiikin roolia ajankohtaisohjelmassa ei tarvitse liioitella. Musiikkitoimittaja Venla Kokkosen mielestä ajankohtaisohjelmassa pitäisi muistaa ainakin se, että musiikin merkitystä sisältönä radiossa ei pidä vähätellä. Hyvä radiojuontaja ei lähesty ajankohtaisohjelman tekemistä miettimällä pelkästään puheisisältöä ja dj-työskentelyn teknistä suorittamista, vaan haluaa kertoa jotain maailmasta nimenomaan radionomaisella tyylillä.

6.2 Etusivun dj-työskentelyn kehittäminen

Dj-työskentelyllä on myös radion ajankohtaisohjelmassa muukin kuin tekninen merkitys. Hyvä dj-työskentely luo puitteet oivaltavan asiasisällön tuottamiselle.

Ensimmäinen askel dj-työskentelyn parantumiselle on sen merkityksen tunnustaminen. Soittolistan kappaleita ei voi yksittäinen dj valita. Sen sijaan dj valitsee joka päivä, millä tavalla hän soittaa nämä biisit ohjelmassaan.

Tekninen osaaminen ja dj-työskentelyn perustaso löytyy tekemällä radio-ohjelmaa. Vaikeampaa on määritellä, miten ihan sujuvalta kuulostavasta ohjelmasta saisi loistavan.

Kortti ja Kokkonen painottivat haastatteluissa sitä, että dj:n täytyy tuntea radiovälineenä. Tuntemaan sen oppii kuuntelemalla omia lähetyksiään, mutta ennen kaikkea kuuntelemalla muita. Muiden kuunteleminen tarkoittaa sitä, että dj:n pitää olla valmis käyttämään vapaa-aikaansaakin asian ajattelemiseen. Toki suurin osa radiotoimittajista kuuntelee radiota joka tapauksessa ja suhtautuu aiheeseen niin innolla, että tätä ei koeta taakkana.

Kortin ja Kokkosen haastatteluissa toistui myös vaatimus siitä, että hyvä dj tuntee tarkasti kaikki soittamansa kappaleet. Tähän mielipiteeseen on helppo yhtyä, sillä jos dj ei tunne soittamaansa musaa, silloin hän ei ainakaan voi yhdistää musiikkia ja asiapuhetta toisiinsa. Etusivun tapauksessa kappaleiden kuuntelu olisi tehtävä työajan ulkopuolella, sillä työaika käytetään asiasisällön suunnitteluun. Kappaleiden kuuntelemisen voi dj kokea taakkana. Käytännössä luulen, että YleX:lle ja ylipäänsä radioalalle hakeutuvat ihmiset kuuntelevat mielellään työajan ulkopuolellakin musiikkia laajalla skaalalla.

Etusivussa voitaisiin tuki kehittää dj-työskentelyä kiinnittämällä siihen huomiota enemmän myös tiiminä. Tuottaja Lindström intoutui pohtimaan, voisivatko juontajat käyttää työaikaan alustavien musiikkispiikkien miettimiseen. Spiikkejä ei voi hioa ennen lähetystä loppuun asti, mutta juontajat voisivat miettiä Etusivun tyylisiä näkökulmia kappaleisiin sekä tehdä ylipäänsä huomioita biiseistä ja artisteista.

Tämä voisi olla helppo tapa kiinnittää musiikkiin hiukan enemmän huomiota ohjelmassa. YleX:n soittolistalle nousee viikoittain noin 5 kappaletta. Kappaleiden kuuntelemisesta saisi tehtyä melko näppärästi iltapäivärutiinin, johon kuluisi ai-

kaa puolesta tunnista tuntiin. Puoli tuntia pitäisi olla mahdollista nipistää viikoittain musiikin kuuntelulle ihan työajastakin.

Jo pelkästään huomion kiinnittäminen dj-työskentelyyn tarkoittaa, että musiikki ei ole ihan heitteillä ohjelmassa. Kuten Kortti sanoi haastattelussa, dj ei soita radiossa taukomusiikkia eikä musiikki saa olla ohjelmassa erinomaisen puheentiellä. Kuuntelijalle musiikki ja puhe ovat lähtökohtaisesti radiossa tasaveroista sisältöä. Tosin oivaltava dj voi luoda show'sta niin hyvän, että kuuntelija haluaa kuunnella ohjelmaa juuri hänen takiaan. Siihen dj:n pitäisi pyrkiä Kortin mukaan myös ajankohtaisohjelmassa.

Radiodj voi luoda aina oman persoonan, jokaisella on erilainen tapa soittaa. Siihen pitäisi myös radiodj:n pyrkiä lähetysvirtaradiossa, ja tuollaisessa radiossa jossa on soittolista, - - niin hänen pitää luoda se persoonallinen tapa olla dj.

Lindström pohti haastattelussani soittolistaradioiden tulevaisuutta. Putoavatko radion kuuntelijaluvut, kun kanavat toistavat samoja biisejä aamusta iltaan ja jokainen biisi on kuunneltavissa Spotifyssa? Kortin puheenvuoro vastaa mielestäni hyvin Lindströmin huoleen. Ihmiset haluavat jatkossakin kuulla kiinnostavaa puhetta radiosta mielenkiintoisten ihmisten kertomana.

Radiotoimittaja ei ole enää musiikin suhteen portinvartija, joka päättää, mikä kappale on suosittu ja mikä ei. Uusin musiikki löytyy verkosta samaan aikaan ja jopa nopeammin kuin radiosta. Sen sijaan radiossa on tulevaisuudessakin väliä tavalla, jolla musiikkia soitetaan. Silloin persoonan merkitys korostuu jatkossa yhä enemmän. Dj-työskentely on yksi tapa luoda omaa radiopersonaa.

Persoonallista dj-työskentelyä ei voi opiskella. Jotain voi oppia toisilta dj:ltä lainaamalla. Myös hyvä tuottaja voi auttaa löytämään oman tavan soittaa musiikkia, ja auttaa oman persoonan korostamisessa.

Lähtökohtaisesti jokaisella dj:llä on oma tapansa soittaa musiikkia ja puhua siitä. Tämä on radion vahvuus myös ajankohtaisohjelmassa.

6.3 Lopuksi

Kerroin tämän opinnäytetyön alussa, kuinka epäilin musiikin ja dj-työskentelyn jääneen YleX Etusivussa asiasisällön jalkoihin. Kerroin tarinan ohjelman kuuntelijasta, joka piti show'ta pelkkänä puheohjelmana eikä kokenut musiikin kuuluvan ohjelmaan.

Lähdin selvittämään opinnäytetyössäni ajankohtaisohjelman tekemistä minulle oudosta näkökulmasta. Toimittajaopiskelijana huomaan lähestyvänä radion tekemistä journalistin sisällöllisestä näkökulmasta, jolloin itse välineen hyödyntäminen jää helposti kakkoseksi. Itsekriittisesti olen tutkimusta tehdessäni todennut, että tämä on todella hölmö lähtökohta. Eihän lehtitoimittajakaan kirjoita faktoja juttuunsa sikin sokin, vaan asettelee ne parhaassa tapauksessa lähes kaulokirjalliseen muotoon. Tällaisesta journalistisesta teoksesta lukija saa enemmän irti, ja se tekee häneen todennäköisesti suuremman vaikutuksen.

Sama muotoilu pätee myös ajankohtaisohjelman tekemiseen. Sanoma pitää muotoilla välineenomaisin tavoin eli radiomaisesti. Ja radion tekemiseen kuuluu YleX-kanavalla musiikki. Silloin dj on ohjelmassa journalistisen kokonaisuuden ”kirjoittaja”, sen lopullisen teoksen muotoilija.

En pyrkinyt selvittämään tässä opinnäytetyössä Etusivun puhesisältöjen muotoilua tarkasti. Koen, että asian muotoiluun kiinnostavaksi paketiksi kiinnitetään jo arkityöskentelyssä huomiota. Ohjelman flow on siis asian kannalta hallussa.

Tilanne dj-työskentelyn suhteen on ohjelman kannalta hyvä: opinnäytetyön alussa esitelty kuuntelija viihtyi Etusivun äärellä nykytilanteessakin hyvin. Siksi koen, että edessä on musiikin hyödyntämisen suhteen vain mahdollisuuksia.

Tämän tutkimuksen tuloksia on voi hyödyntää Etusivu-ohjelmassa muutamallakin tavalla. Ensinnäkin dj-työskentely merkityksen toteaminen tarkoittaa sitä, että musiikkiin kannattaa suhtautua vakavasti jo lähetystä valmistellessa. Lisäksi luvussa viisi kokosin tapoja, joilla dj voi puhua musiikista erityisesti ajankohtais-

ohjelman kontekstissa. Näistä tavoista löytyy käytännön tapa lähestyä musiikkia. Näitä tapoja voi, hiukan varioiden, hyödyntää myös jokainen YleX:n dj.

Vaikka olen listannut tässä tutkimuksessa konkreettisia tapoja, jolla ajankohtaisohjelman dj voi tehdä musiikkispiikin, niin itselleni paras oppi on ollut innostus aiheeseen. Matti Nykästä lainaten ”jokainen tsäänssi on mahdollisuus”, ja jokainen Etusivun lähetys on hyvä tsäänssi oppia paremmaksi dj:ksi ja ylipäänsä kokeilla rohkeasti erilaisia tapoja tehdä radiota. Kukaan ei kuole, jos musaspiikki menee pieleen, ja muutaman minuutin päässä odottaa taas uusi mahdollisuus onnistumiseen.

Uskon että opinnäytteestäni on iloa ihan jokaiselle radiodj:lle, ja toivottavasti nimenomaan voimaannuttavalla tavalla. Dj:nä voisi surkutella loputtomiin kiirettä sekä sitä, ettei soittolistaradiossa juontaja saa valita jokaista soittamaansa kappaletta. En kyennyt keksimään näihin pulmiin isoja ratkaisuja. Kiireen kanssa kannattaa omat tekemiset priorisoida ja miettiä, voisiko musiikki olla välillä isommassa roolissa lähetykseen valmistauduttaessa. Soittolistan suhteen suosittelem dj:tä valitsemaan työpaikakseen sellaisen radiokanavan, jossa musiikkilinja tuntuu omalta ja soittamiensa kappaleiden takana voi seistä suoraselkäisesti myös toimittajana. Eli kanavan, joka omasta mielestäkin soittaa pääasiassa hyvää musiikkia.

Ennen kaikkea dj:n työssä pitää myös ajankohtaisohjelmassa olla esiintymisen iloa, koska se ilo välittyy kyllä kuuntelijalle. Näin asian muotoili haastattelussani Jani Kortti:

Täytyy olla se fiilis, että kun istuu sinne puikkoihin, niin silloin on esiintymässä ihmisille, eikä vaan suoltamassa hyvää sisältöä tai hyvää puhetta. - - Dj:n pitäis saada ihmiset hurraamaan, ja nauttia siitä.

Etusivussakaan dj ei voi olla pelkästään tuottamassa journalistisesti timanttista sisältöä. Ennen kaikkea radiotoimittajan pitää tiedostaa, että radiodj on esiintyjä, hänen työnsä on myös viihdyttää eikä vain ladella asiaa. Onnistunut dj-työskentely ajankohtaisohjelmassa lähtee lopulta näin yksinkertaisen totuuden tiedostamisesta.

LÄHTEET:

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 1997. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Hulkkonen, J. 2013. Yleistämistä. Hakupäivä 11.2.2014, <<http://www.ts.fi/kulttuuri/kolumnit/552361/Yleistamista>>.

Kansallinen radiotutkimus 2013

Kempainen, P. 2011. Aina soi Sävelradio. Radiomusiikista musiikkiradioon. Helsinki: Avain.

Kokkonen, V., Musiikkitoimittaja ja dj, YleX, 2014. Haastattelu 25.2.2014.

Kokkonen, Y. 2013. Suomalainen kuuntelee radiota tuntikausia päivässä. Hakupäivä 8.4.2014, <http://yle.fi/uutiset/suomalainen_kuuntelee_radiota_tuntikausia_paivassa/6493384>.

Kortti, J., Tuottaja, Yle Puhe, 2014. Haastattelu 28.2.2014.

Kujala, T., Lahti, J. & Tamminen, H. 1999. Radiotyön perusteet – johdatus suoran lähetyksen tekemiseen. Tampere: Gaudeamus.

Lindström, J., Tuottaja, YleX Etusivu, 2014. Haastattelu 31.3.2014.

Mattila, I. 2013. Soittolista ei ole paholaisen keksintö vaan radion työkalu. Hakupäivä 22.2.2014, <<http://www2.nyt.fi/20131122-soittolista-ei-ole-paholaisen-keksintoe-vaan-radion-tyoekalu-kirjoittaa-ilkka-mattila/>>.

Saarinen, T. 2014. Soittolista FAQ. Hakupäivä 10.2.2014
<http://ylex.yle.fi/musiikki/soittolista-faq>

Saksala, E. 2012. Ammattina juontaja. Helsinki: Like Kustannus Oy.

Uuden musiikin ohjelmat sparraa DJ-taidoissa 2013. Tekijän hallussa.

Viljakainen, J. 2004. Radiomonopolista kanavatulvaan: poimintoja Suomen radio- ja televisiotoiminnan vaiheista. Helsinki: Edita.

Vilkko, A. 2010. Soittolistan symbolinen valta ja vallankäytön mekanismit. Tampere: Tampereen yliopistopaino Oy – Juvenes Print.

Yle Kanavat ja palvelut. Hakupäivä 22.2.2014. <<http://yle.fi/yleisradio/kanavat-ja-palvelut>>

YleX DJ-käytäntö 2012. Tekijän hallussa.

YleX, 2014. Etusivu-ohjelma. Hakupäivä 22.2.2014.
<http://ylex.yle.fi/radio/ohjelmat/etusivu>

YleX Etusivu, tallenne 19.2.2014, tekijän hallussa

HAASTATTELUKYSYMYKSET

HYVÄN RADIODJ:N MÄÄRITTELEMINEN

Määrittele käsite radioDJ.

Miten radiodj eroaa radiojuontajasta?

Millainen on hyvä radiodj?

Kuka päättää tunnareiden ja pidien määrän? Miksi?

Muuttaako DJ alkuperäistä määrää?

HYVÄN MUSASPIIKIN ANATOMIA AJANKOHTAISOHJELMASSA

Millainen on hyvä musaspiikki?

Millainen on hyvä musaspiikki muussa kuin musaohjelmassa?

Miten musiikki tulisi ottaa huomioon ajankohtaisohjelmassa?

Mitä mieltä olet aasinsiltojen käyttämisestä musiikkispiikeissä?

Kuinka paljon biisispiikeissä pitäisi ottaa huomioon lähetys kokonaisuutena?

MITEN TEHDÄ SULAVIA SIIRTYMIÄ AJANKOHTAISOHJELMASSA?

Miksi dj-osaaminen on tärkeää? Eikö voisi vaan soittaa biisit ja mennä asia edellä ajankohtaisohjelmassa?

Kuinka paljon pitäisi käyttää pidejä?

Miten hyödyntää introja ja outroja?

Analysoidussa esimerkkilähetyksessä ei ole kahta biisiä peräkkäin ilman spiikkiä. Miksi ei? Voisiko lähetyksessä olla?

Miksi musiikkimatto?

Voiko kanavalla kuulua puhetta ilman taustaa?

Milloin tietää että spiikki on onnistunut?

Mikä on vaikeinta spiikkien tekemisessä?

YLEX JA MUUT KANAVAT

Miten YleX:n juontajatyöskentely eroaa kaupallisten/muiden kanavien juontajista?

Kuinka hyvin YleX onnistuu dj-työskentelyssä?

Kuulostavatko kaikki ohjelmat samalta?

Löytyykö kanavalta yhtenäinen soundi?

MITEN TULLA HYVÄKSI RADIODJ:KSI?

Miten olet harjoitellut dj-työskentelyä?

Miten valmistaudut lähetykseen?

Mitä hyvänä radiodj:nä toimiminen vaatii juontajalta ennen lähetystä?

Entä lähetyksen aikana?

Mitä täytyy tehdä lähetyksen ulkopuolella?

Mistä työskentelyyn otetaan mallia?

Miten työssä voi kehittyä?

Mikä on isoin este kehitykselle?

Jani Kortille:

Miten radiodj:n työ muuttunut vuosien aikana? (Radiomafia vrt. YleX)

Miten dj:n työ eroaa ajankohtaisohjelmassa ja musiikiohjelmassa?

Kuinka paljon musiikista pitäisi puhua ajankohtaisohjelmassa?

Jukka Lindströmille:

VALMISTAUTUMINEN

Kumpaa valmistelet lähetyksessä enemmän, asiapuolta vai musiikkipuolta?

Voiko dj rytmittää lähetyksen haluamallaan tavalla?

Kuinka tärkeitä on että YleX:n dj-ohjeistusta noudatetaan?

Onko sääntöjä, joita Etusivun dj voi rikkoa?

MUSIIKISTA PUHUMINEN ETUSIVUSSA

Miten suhtaudut asinsiltoihin musaspiikissä?

Miten Etusivussa kiinnitetään huomiota musiikkiin?

Miten musiikista puhutaan Etusivussa?

Etusivu on ajankohtaisohjelma, puhutaanko musiikista vähemmän kuin muissa ohjelmissa?

Onko olemassa erikoisasioita, joita ajankohtaisohjelman dj:n tulee ottaa huomioon verrattuna esimerkiksi viihteellisempään ohjelmaan?

Etusivussa yhden lähetyksen asiasisällössä on mukana neljä eri aihetta.

Miten tehdään lähetyksestä yksi toimiva, kahden tunnin kokonaisuus?

Kerro esimerkkejä persoonallisesta tavasta toimia dj:nä.

TAULUKKO 1. YleX Etusivun elementit.

YLEX ETUSIVUN ELEMENTIT:

u	t	s	m	s	m	s	a	s	m	s	m	s	p	m	s	p	m	s	m	s	m	s	p	m	s	m	s
																r											

28 Elementtiä.

12 Spiikkiä

10 Musiikkikappaletta

2 Pidiä

1 Tunnari

1 Audio

1 Promo

U - Uutiset

M – Musiikkikappale

P – PID eli Programme ID. Ohjelmatunnus.

T – Ohjelmatunnus eli tunnari

PR – Promo

S – Spiikki. Puhesisältö. Myös introlle / outrolle tehdyt musiikkispiikit laskettu mukaan.

A – Audio. Ennalta tehty juttu/haastattelu.